ВІРА і ЖИТТЯ

6•2026

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО МІСІОНЕРСЬКОГО ТОВАРИСТВА «СВІТЛО НА СХОДІ»



Узбек-самарянин

Зустріч у Вифлеємі

Мобільне богослов'я

Повна нагорода

БОГ обіцяє НАГОРОДУ

Він скеля! Його діла досконалі,
а всі Його дороги праведні.
Бог вірний, у Нього немає омани,
Він справедливий і правий!
Втор. 22:10

За визначенням богословів, одним з атрибутів Бога є Його незмінність. Бог не змінюється, тому від початку є вірний усім Своїм обіцянкам і планам.

Пропоную сьогодні поміркувати про вірність як про свідоме рішення, життєву позицію, що згодом стає рисою характеру. Людські стосунки без цієї чесноти хиткі, сповнені страждань і болю, позбавлені стабільности й упевненості.

Колись після потопу Бог сказав: «Надалі, у всі дні землі, сівба і жнива, холод і спека, літо і зима, день і ніч – не припиняться!» (Бут. 8:22). Ось чому зберігається стабільність: ніч і день, пори року, сівба і жнива. Це вірність Бога в тому, що Він обіцяв людям. І вона ніколи не зміниться.

«Оскільки Я, Господь, не змінюся, тому й ви, нащадки Якова, не знищені» (Мал. 3:6.) Незмінність – це дорогоцінний і славний Божий атрибут. Бог неймовірно великий у Своїй вірності!!!

Бог ВІРНИЙ у справі спасіння людей незалежно від того, хто ми, якої національности чи суспільного становища. Ми – Його творіння, кожного Він творив з величезною любов'ю.

Христова вірність у спасінні людей завжди залишається визначальною, і все їй підпорядковане: обставини, здоров'я, надбання, втрати, мир і навіть війна.

Він не тільки на Голгофі дбав про наше спасіння, просвітлення та благо – Він це робить і нині. Він ревно дбає про нас, Його творіння. Він створює, використовує та допускає різні обставини, аби спасти душу від загибелі.

Божа вірність неймовірна. Господь ніколи не скаже, що втомився від нас, людей! Він завжди вірний Своєму творінню.

Чи очікує Бог абсолютної вірности від Своїх дітей?

Авжеж. Бог понад усе чекає від нас вірности, а вже потім – справ, гучних заяв і високих досягнень.

Вірність Богу, яку виявили Шадрах, Мешах і Авед-Неґо біля вогняної печі та Даниїл перед лев'ячою ямою, не виникає раптово у вирішальний момент, а формується завдяки щоденній вірності в найменших справах.

З вірности випливають усі чесноти.

На важливі й відповідальні справи ми зазвичай шукаємо насамперед вірних, а не просто талановитих людей.

Існує біблійний принцип – «у малому був ти вірний, над великим тебе поставлю». Вірність – дуже дорогоцінна чеснота, яку Бог щедро винагороджує.

Діти Божі завжди прагнуть бути вірними Господу, бо люблять Його. Тож смиренно, але високо тримаймо знамено вірности, адже це достойно Бога та є нашою маленькою відповіддю на Його безмежну вірність.

Слава Йому!



Василь ДАВИДЮК,
головний редактор



БОГ НАГОРОДЖУЄ ВІРНИХ

РІЗДВО ХРИСТА

Різдво Христа. Війна. Холодне небо.
У яслах – Бог. У небі – хор і дрон.
Декор. Окоп. На серці щемно-щемно.
Верблюд. Мудрець. Зірки посеред крон.

Реальність уміщає різні речі:
Війну і свято. Поряд ходить смерть.
Життя бере своє – і через плечі
Летить рюкзак, хтось йде у коловерть.

Ягня і лев. Могутність і смирення.
Дари волхвів та Ірод у злобі.
Картини пролітають сьогодення.
Не покидають друзів у біді.

Наш фронт душі натягнуто струною,
Під свист спокус триває бій зі злом.
Цей діалог між Богом і тобою,
У Нього перемога над гріхом.

Різдво душі – це духа воскресіння!
Різдвяні дзвони на спасіння нам.
Ісус Христос – Помазаний Месія
Очистить серце і відновить храм.

Різдво для нас – це вістка про надію.
Горить свіча Любови у вінку,
А поряд мир, чи навіть просто мрія,
І радість, що розсвітлює пітьму!

Віра МУЛЯР

У ГОЛОВНОМУ – ЄДНІСТЬ,
У ДРУГОРЯДНОМУ – ВОЛЯ,
У ВСЬОМУ – ЛЮБОВ.
Бл. Августин

У НОМЕРІ:


4
Проповідь — Михайло ЧЕРЕНКОВ
ПОВНА НАГОРОДА


6
Поезія — Віра МУЛЯР
МІЙ ДОБРИЙ ПАСТИР


7
Есе — Григорій БЕРГ
ПІСЛЯМОВА ДО РІЗДВА


8
Роздуми над Словом
РАДІСТЬ – НАГОРОДА...


10
Проза — Ширинай ДОСОВА
УЗБЕК-САМАРЯНИН


12
Пережите — Петро ЛУНИЧКІН
ЯКІ ВОНИ РІЗНІ


12
Люди та долі — Д. Л. ШЕЛЛЕР
ЗУСТРІЧ У ВИФЛЕЄМІ


14
Есе — Надія ОРЛОВА
ХВИЛІ ВЕЛИКОГО СУДУ


17
Погляд — Д-р Сергій ГОЛОВІН
БЕЗУМОВНИЙ ШАЛОМ


18
Наше інтерв'ю — Вальдемар Бенцель
КРАЩЕ ПОКАЗАТИ


22
Пульс часу — Ілля КАРАСЕНІ
ШІ: НЕБЕЗПЕЧНА КОРИСНІСТЬ...


26
Нагальне питання — Д-р Сергій ГОЛОВІН
МОБІЛЬНЕ БОГОСЛОВ'Я


29
Свідчення — Вікторія ТИМОШЕВСЬКА
Я СТАЛА НЕВАГОМОЮ


30
Листи читачів
ДЯКУЮ ЗА БІБЛІЮ



ПОВНА НА

Якось моавійка Рут сказала Ноемі: Дозволь мені піти на поле й збирати колоски за тим, у кого в очах я побачу прихильність. А вона їй відповіла: Іди, донечко моя!
Рут, 2:2

У Книзі Рут – дуже короткій і часто обділеній увагою – ми знаходимо цікаве побажання: «Тож нехай Господь винагородить твій добрий учинок, і нехай та твоя винагорода буде повною від Господа, Бога Ізраїлю, до Якого ти прибула, аби знайти захист під Його крилами» (Рут, 2:12).

Ці благословенні слова промовив благочестивий юдей Боаз до Рут, жінки-моавійки.

Мені сподобалося це побажання, і я замислився: що означає вислів «винагорода буде повною» та як її можна здобути? Відповісти на це запитання ми можемо, читаючи Книгу Рут і розмірковуючи над її істинами. Але перш ніж запропонувати деякі думки щодо цього, хочу поділитися одним спостереженням із власного життя.

Я бачу, що Бог відкривається мені як Благодійник або як Викупитель. Тобто я обмежую присутність Бога у своєму житті окремими проявами добра або віддаю Йому все своє життя. Подумайте про це: ми можемо користуватися Його благами, продовжуючи жити по-своєму, а можемо прийняти Його викуплення, щоб належати Йому й жити Його життям.

Бог не нав'язується нам. Він дає стільки, скільки ми готові прийняти. Він може дати нам щось від Себе, а може дати й усього Себе. Він може допомогти нам вижити в тяжкому становищі, а може викупити нас із неволі та злиднів.

Тому питання до тебе: чого ти хочеш від Бога – допомоги у своєму житті чи викуплення самого життя? У першому випадку ти отримуєш від Бога те, що тобі потрібне, але зберігаєш контроль над своїм життям. У другому – віддаєш Богові всі права, усього себе й отримуєш від Нього нове життя.

Повна нагорода від Бога можлива лише за повної віддачі з нашого боку. А тепер повернімося до історії бідної вдови Рут (її ім'я означає «друг»).

Рут вирішила розділити долю своєї свекрухи Ноемі. Обидві жінки втратили чоловіків. Якщо вони не допоможуть одна одній, хто їм допоможе? І ось Рут залишає рідні моавські землі та переселяється до Вифлеєма, на батьківщину свого чоловіка.

Колись Ноемі разом із чоловіком і двома синами пішла з Вифлеєма (назва означає «дім хліба») в пошуках кращого життя. А тепер повертається без чоловіка та синів, із порожніми руками. Поруч із нею така сама нещасна невістка, до того ж язичниця. Чому вони йдуть до Вифлеєма? Бо почули, що там збирають урожай, там буде хліб, там буде життя.

У Книзі Рут ми читаємо про дві цікаві, нині забуті традиції. Згідно з першою, господар залишав частину

ГОРОДА

врожаю на полі, щоб бідні люди та приходьки могли зібрати хоч щось собі на їжу. Друга традиція передбачала, що близькі родичі дбають про вдів, щоб ці жінки були прийняті в нову родину й знайшли там хліб, безпеку та, можливо, навіть продовжили свій рід.

Перша традиція допомагала людям вижити. Друга – повернутися до повноцінного життя. Ноемі та Рут думали про перший варіант, а не про другий. Але коли вони побачили доброту і щедрість їхнього багатого родича Боаза, то повірили, що навіть у їхньому становищі, після всіх бід і поневірянь, повноцінне життя досі можливе.

Ти можеш підбирати колосся на полі доброї людини, щоб вижити. А можеш вийти заміж за знатного чоловіка, мати землю та родину. Боаз став для бідних вдів благодійником і викупителем. Але водночас він був символом, образом чогось значно більшого. Він указував на Бога як на помічника та захисника всіх людей. Він вітав женців: «Господь з вами!» Він благословляв Рут: «Нехай та твоя винагорода буде повною від Господа, Бога Ізраїлю, до Якого ти прибула», «Будь благословенною ти Господом!»

Це історія про Бога, Який так чудово дбає навіть про найбільш знедолених і далеких від Нього. Вона не про те, куди треба переїжджати в пошуках кращого життя. І не про те, як вигідно вийти заміж. Це історія про нашу віру та довіру Богові. Ми просимо в Нього хліба, і Він дає нам те, чого просимо. Але він готовий дати значно більше.

Іноді буває врожай хліба, але не завжди разом з ним достигає врожай віри. Що нам хліб без віри? Відповідай чесно: навіщо тобі чоловік чи дружина, хліб і земля, затишний дім і друзі, якщо все це без Бога?

На будівлі нашої церкви в Ірпені тривалий час висів банер з написом: «Шукай Господа! Знайдеш Його – знайдеш усе».

Рут не сказала Ноемі: «Я піду з тобою, і все, що ти маєш у Вифлеємі, буде моїм». Вона сказала інакше: «Твій народ стане моїм народом, і твій Бог буде моїм Богом!» (1:16).

Рут ішла у Вифлеєм не по багатий урожай. Вона йшла в покорі Богові, готова до всього, зокрема до нових труднощів і важкої праці. За цю готовність служити своїй нещасній свекрусі та її Богові вона здобула повну нагороду: хліб, заможного чоловіка, землю, сина, а найбільше – радість спасіння.

Коли шукаєш Бога, то отримуєш не менше, а значно більше за свої найсміливіші очікування. Хотів хліба, бо голодував? Тепер є все на столі – і хліб і до хліба. Хотів сім'ю? Ось тобі сім'я. Хотів землю та свободу? Отримуй. Хотів сина? Зустрічай. Овед, син Рут і Боаза, став дідусем знаменитого царя Давида та праотцем нашого Спасителя й Викупителя Ісуса Христа.

Наш Бог – Той, Хто «може зробити значно більше всього, що ми просимо або думаємо» (Еф. 3:20).

Задумайся, чого ти шукаєш. Якщо шукаєш кращого життя, то будеш до кінця своїх днів метатись між вифлеємськими й моавськими полями. Якщо шукаєш Бога, то побачиш небачений досі врожай і отримаєш повну нагороду.

Але як її одержати? Лише через повну віддачу.

У житті нашої героїні ми бачимо цікаве поєднання віри, працьовитості і смирення. Моавійка Рут назвала Бога Ізраїлю своїм Богом (1:16), вона прийшла сховатися під крилами Всемогутнього (2:12). Вона стала чужою для свого народу та рідною для народу чужого. Вона цілковито довірилася Богові Ізраїлю, без жодної думки про можливе повернення в минуле. Це рішучий крок віри, повна віддача.

Проте не менше рішучості Рут виявляє в праці від перших днів свого перебування у Вифлеємі. Вона йде підбирати колосся на полі того, хто дозволить їй це (2:1, 2). Вона нічого не очікує, нічого не вимагає. Вона готова до всього. А коли Боаз помічає її працьовитість і виявляє до неї прихильність, вона реагує зі смиренням: «Почувши таке, вона впала перед ним долілиць, поклонилася до землі й сказала йому: Чим я заслужила таку твою прихильність, що ти звернув на мене увагу, хоч я й чужоземка?» (2:10).

Можна говорити про поєднання віри, працьовитості і смирення, та можна сказати й так: справжня віра виявляється в готовності слухняно трудитися й повністю віддавати себе. Ми працюємо як слуги на полях і радіємо кожному прояву милості Господа. Ми не знаємо, що нас чекає попереду, але з вірою очікуємо великих дивовижних благословень.

Рут не знала, що стане дружиною Боаза і праматір'ю Викупителя всього світу. Але вона вже дізналася й переконалася, що віра в Бога Ізраїлю уможливлює неможливе.

І тут не обійтися без слова «благодать». Хоч би якою гідною була Рут, вона ніяк не заслужила тієї милости, яку через Боаза виявив до неї Бог. Хоч би скільки вона працювала, вона б ніколи не отримала права стати дружиною знатного чоловіка, народити майбутнього дідуся царя Давида й увійти до родоводу Ісуса Христа.

Усе, що Рут могла зробити, – покластися на милість Господа, прийти до Нього, щоб знайти спокій під Його крилами та в смиренній праці отримувати Його благодать і милість у вигляді хліба й захисту. Але історія на цьому не закінчується. Благодать не має міри. Бог Ізраїлів відкривається жінці-моавійці як Викупитель.

Повна нагорода – це Сам Бог, Якого ми пізнаємо не лише як Благодійника, а і як Викупителя. Та чи готові ми до наступного кроку – не лише просити в Нього допомоги, а й повністю віддати себе Йому, без останку? Тільки тоді ми пізнаємо на собі всю повноту Його милости й благодаті. Повна нагорода від Бога можлива лише за повної віддачі з нашого боку.

«А Тому, Хто силою, яка діє в нас, може зробити значно більше всього, що ми просимо або думаємо, – Йому слава в Церкві й у Христі Ісусі на всі покоління і навіки віків, амінь!» (Еф. 3:20, 21).



Михайло ЧЕРЕНКОВ



Віра МУЛЯР

* * *

Мій Добрий Пастир, Ти мене веди
до тихої оселі, до води.
Залишу гомін, шум і метушню,
прийти в Твою присутність поспішу.

Сиджу. І часу ніби вже нема.
Для Тебе – вічність вся, і не дарма
Ти споглядаєш світ із висоти,
але сьогодні тут лиш я, лиш Ти.

Перед Тобою серця мого суть,
Ти бачиш, звідки корені ростуть.
З Тобою бути – кращий варіант.
Від Тебе Слово, наче діамант.

Набудуся у хмарі доброти,
попереду дорога до мети.
Веди мене, мій Пастир, до осель,
Ти знаєш шлях серед проваль і скель.

* * *

У славу заховаюся Твою.
Вона наскрізно зіткана з любови.
В присутності тихенько постою
і наберуся мудрости у Слові.

Молитва – двері у безмежний світ,
великі справи вершаться у тиші.
Вести розмови – мій щоденний хліб,
хвала Тобі – неначе білі вірші.

Журба про щось – в довірі розтає.
У спокій мою душу загортаєш,
коли життєвий човен буря б'є,
від вітру і недолі захищаєш.

Побуду трошки там, де час притих,
моє життя в Тобі стає змістовним.
Знаходжу радість у речах простих –
в них є таки щось справжнє і коштовне.

Благослови, Отець, на новий день,
дай благости, і сили, і надії.
Нехай душа співа нових пісень,
нехай живуть в мені хороші мрії.



Післямова до Різдва

«Христос зійшов на нашу грішну землю» – такий вислів ми чуємо досить часто. Ми сприймаємо це як факт – власне, так воно і є. Ці слова стали для нас звичними й уже не викликають особливих емоцій.

Земля грішна? Так, звичайно, ніхто й не сперечається. Але чи настільки вона погана? Вона наша годувальниця: усе, що ми їмо, беремо від неї. Хімічні речовини, яких чимало в різній продукції, теж від землі. Ми вдячні за те, що земля дає плід, тому ми не голодуємо.

Земля грішна? Так, але вона – наш дім. Наші будинки та квартири стоять на цій землі, отже, наше щастя, добробут, затишок, тепло, сім'я, діти – усе це теж на нашій землі! А відпочинок на природі, море, гори, ліси (всього не перерахувати) – це також наша прекрасна земля, Божий дар!

То як же – грішна чи прекрасна? Якщо одна людина буде стверджувати, що земля «грішна», а інша – що «прекрасна», обидві матимуть рацію, але тільки частково. Їхні позиції можуть здаватися непримиренними, і це цілком зрозуміло.

Так часто буває в сім'ї, коли чоловік бачить одне, а дружина – інше, і ось уже конфлікт. Так буває в суспільстві, у церкві, у богослов'ї. З одного боку, Бог усе передбачив, і станеться так, як призначено, – здається, вибору немає, із цим важко сперечатися… А в житті ми щодня щось вибираємо: вірити Богу чи ні, чинити добро чи зло, виконувати волю Божу чи свою. І ще безліч різних перехресть, на яких треба вирішити: праворуч або ліворуч.

Нерозв'язний парадокс? Якщо спростити довгу формулу, то після знаку рівності виявиться: один погляд – згори, що охоплює всю вічність, інший – зсередини, із конкретного моменту цієї вічності. Усе просто й легко зрозуміти!

Однак повернімося до землі. Вона – джерело життя (у фізичному сенсі, звичайно), але водночас вона й місце сліз, бід, горя, воєн і смерти. Прекрасна наша земля осквернена гріхом, а гріх смердить, гниє і тліє, поширюючи смертоносний запах. І саме в цей сморід зійшов Христос із чистих небес, де немає навіть тіні гріха, де все чисте, світле і святе. Що для Нього означало зійти на нашу землю?

Одного разу трапився такий випадок: кришка каналізаційного колодязя біля нашого Дому молитви провалилася всередину. Її треба було дістати. Ми з одним братом підготували все необхідне, і він зголосився спуститися. Відверто кажучи, я зрадів, що мене ця чаша оминула. Описувати спуск у каналізацію немає потреби – це легко уявити. Після цього треба було помитися й перевдягнутися, одяг випрати або навіть викинути.

Іще один епізод: я відвідав свого знайомого, який жив у гуртожитку. На той час він був паралізований і прикутий до ліжка. Я не описуватиму стану кімнати й усього, що там побачив, – це було жахливо. Згодом ми надали йому необхідну допомогу, але зараз не про це. Я був у нього хвилин десять, нічого не торкався, а коли вийшов, відчув сильне бажання вимити руки.

Що зробив Христос? Він не погребував, не побоявся забруднитися. Він зійшов у сморід нашої землі, щоб урятувати тих, хто для Нього цінний: Він бачив там нас, хто задихався й гинув. Христос витягнув нас, зокрема мене, але на цьому не зупинився: Він обмив мене й дав новий одяг, у якому я можу ввійти в небесний дім (не в брудному та занечищеному одязі мені туди стукати).

Оце і є справжня суть Різдва – зовсім не святкова, не з вогнями та феєрверками, а рятівна й така необхідна.

Слава Тобі, Господи, що Ти прийшов до нас, щоб «знайти і спасти те, що загинуло»!

Дорогий читачу, а ти вже дозволив Христу витягти тебе з рову смерти?



Григорій БЕРГ

РАДІСТЬ – НАГОРОДА ВІД ГОСПОДА

Радійте завжди в Господі; і ще раз кажу: радійте! Нехай ваша лагідність стане відомою всім людям. Господь близько!

Филип'ян, 4:4, 5

Хто з нас не хотів би завжди бути радісним? Адже це такий чудовий стан серця! Якщо багато людей свідомо відкидають Бога, тому що бачать у Біблії лише список заборон, що позбавляють їх радісного життя, то наказ радіти, гадаю, ні в кого не викликає спротиву. Радіти – добре та приємно. Усі це розуміють. Тоді чому, виходячи надвір, ми бачимо стільки похмурих і невдоволених облич?

Застосовую ці біблійні слова до себе – християнина з України. Триває війна. Корупція сягає величезних масштабів! Новини – одна тривожніша за іншу. Перспективи досить примарні. Здається, треба бути неадекватною людиною, щоб за таких обставин радіти. Та, попри все це, апостол Павло впевнено повторює: «…і ще раз кажу: радійте»!

Ми віримо, що Біблія є Боже Слово – мудре й актуальне за всіх часів. Ми розуміємо: Біблії треба підкорятися беззастережно. Але що робити, якщо всередині відчуваємо зовсім інше? Якщо немає радости? Невже Біблія закликає нас штучно викликати емоції та «натягувати» усмішки на обличчя? Як досягти цієї радости? Це актуальне питання. І насамперед для християн.

Павло продовжує: «Нехай ваша лагідність стане відомою всім людям. Господь близько!» Але що це за радість, яку Павло пов'язує безпосередньо з лагідністю? Який між ними зв'язок?

Лагідна людина не висуває постійних претензій і вміє радіти з того, що має. Як просто! Якщо немає надмірних вимог до життя, ми легко навчимося помічати кожен прояв Божої турботи й радіти. Наша радість не залежить ні від нашого успіху, ні від кількости грошей, ні від ставлення до нас інших людей. Вона не залежить навіть від того, мир навколо чи війна.

Чи хочеш бути радісним незалежно від обставин? По-справжньому радісним – без удавання та самонавіювання? Тоді вчися лагідности у Христа. Він сказав: «Навчіться від Мене, бо Я лагідний і покірний серцем, – і знайдете спокій своїм душам» (Мт. 11:29).

Павло ДАВИДЮК



ТО ЯКА ВАМ БЛАГОДАТЬ?

А коли любите тих, хто любить вас, то яка вам благодать? Адже й грішники люблять тих, які їх люблять.
Луки, 6:32

Мені як пастору церкви доводиться консультувати різних людей. Ні для кого не секрет, що християнські сім'ї нині зазнають серйозних нападів. Дуже часто я стикаюся із ситуаціями, коли люди шукають справедливості, особливо в сімейних стосунках. Цікаво, що здебільшого вони прагнуть справедливої відплати іншим, а не собі!

Не пригадаю випадку, коли, наприклад, чоловік хотів подарувати дружині машину, а вона відмовлялася, вважаючи це незаслуженим, несправедливим подарунком. Ми любимо, коли з нами чинять милостиво, а не відповідно до наших заслуг, але самі так прагнемо справедливості, що в цій боротьбі втрачаємо друзів і найближчих людей.

Справедливість – це одна з рис Бога. Але в Біблії ми читаємо і про іншу чесноту – милість, яка значно вища за справедливість! Нам легше любити тих, хто прихильний до нас. Та євангеліст Лука наводить слова Ісуса Христа: «То яка вам благодать?»

Як бути в ситуаціях, коли у відповідь на нашу любов і довіру ми отримуємо приниження та зраду? Це найскладніший вибір!

Іноді шлях милости здається менш вигідним. Ми хочемо віддати людині по заслузі, учинивши, як нам здається, справедливо. Щоразу, коли стоїмо перед таким вибором, нам треба постаратися зупинитися й подивитися на ситуацію очима Христа, Який на хресті сказав: «Отче, прости їм, бо вони не знають, що роблять!»

Шлях, який веде до нагороди, завжди починається із жертви. І це навряд чи справедливо. Де взяти сили для того, щоб чинити милостиво, всупереч справедливості?

У нас живе Той, Хто може виявити цю силу через нас. Він не тільки дав нам правильне вчення, а й Сам пройшов шляхом милости, полюбивши тих, хто не заслуговував на це. Ісус Христос закликає нас бути Його послідовниками, тобто пройти свій життєвий шлях Його слідами й чинити так, як Він. Давши нам Свого Святого Духа, Господь зробив нас здатними так жити.

Вадим ДАШКЕВИЧ

ЯК АВРААМ

Тож ідіть…
Матвія, 28:19

Багато патріархів чули подібний наказ, виконати який означало цілковито підкорити свій життєвий вибір Божій волі. Це чув від Бога Авраам, це чув Мойсей, згодом це почули від Ісуса Христа апостоли. Щоб послухатися, кожен із них мав прийняти той факт, що власні життєві плани не є найважливішими: особисті цілі, уподобання, стосунки відходять на другий план.

Це були звичайні люди, і багато моментів їхнього життя свідчать про те, що вони жили тим самим, що й інші: створювали й захищали свої сім'ї, виховували дітей, їли, пили, працювали, намагалися примножити статки…

Однак Божий наказ став для них визначальним, тому всі свої життєві справи вони здійснювали, ідучи тим шляхом, який указав їм Бог.

Виконання Божої волі для праведних людей далеко не завжди означало втратити все, але завжди означало поставити волю Божу понад усе. А це неможливо зробити без готовности втратити все заради вічних цілей. Віра, яка спрямована до небесної Вітчизни, спонукає до такого самовідданого послуху.

Бог говорить Авраамові про численне потомство, яке дасть йому через одного нащадка, і про успадкування землі, на якій Авраам жив як приходько.

Ні того, ні іншого патріарх за життя так і не отримав. Отже, повноту обіцяного він має у вічності. Якби серце Авраама було прив'язане до земного, він не зміг би радіти обіцяній нагороді і твердо на неї сподіватися. Але він з радістю чекав, знаючи, що не побачить численного потомства тут, на землі.

Послухавшись Христового наказу, апостоли також пішли виконувати справу, для якої Господь їх обрав, адже тільки на цьому шляху діє обітниця: «І ось Я з вами по всі дні аж до кінця віку!»

Слова «аж до кінця віку» означають, що обітниця й заклик іти стосуються й нас, які нині живуть на землі, щоб виконувати Його волю. Нагороду Бог обіцяв тим, хто слухається Його й залишається Йому вірним.

Олексій ТОЛОЧ'ЯНЦ



УЗБЕК-САМА

Їду в таксі. Водій – узбек. Розговорилися про життя, про те й інше. Водій, видно, богобоязлива людина. Я запитала його:

– Як ви вважаєте, чому Бог спочатку створив лише одну людину? Єву було створено пізніше, з Адамового ребра.

Узбек пожвавішав:

– Так, я чув, що, за Кораном, Адама створено із землі, а ось чому лише одного – ніколи не замислювався. Цікаво. То яка ж причина?

– Євреї кажуть, що так Бог хотів показати цінність людського життя. Коли зберігаєш життя одній людині – зберігаєш увесь світ, а вбиваючи одну людину – вбиваєш увесь світ. Усі ми, люди, пов'язані одне з одним і становимо одну людину – Адама. Бог навчає захищати життя. Біблія містить такий заклик: «Рятуй тих, кому загрожує смерть!» Захищаючи когось, захищаєш і самого себе.

Я розповіла узбеку про імена Ісуса Христа в Корані. Вони згадуються в 15 сурах (розділах) і 93 аятах (віршах). Ось деякі з них: Рух (Дух), Калом (Слово), Масих (Месія). У Корані також ідеться про те, що Ісус народився надприродним чином, як сказано і в Євангелії. Його народила жінка, на ім'я Мар'ям, але не від земного чоловіка. Тому Христос більший за пророка: жоден із пророків не прийшов у цей світ так, як Він, ніхто не вмирав за нас, окрім Нього, і ніхто, окрім Ісуса, не воскрес із мертвих.

Таксист слухав уважно. Потім я розповіла йому притчу про доброго самарянина: як один чоловік ішов з Єрусалима до Єрихона й потрапив до рук розбійників,

а ті його побили, пограбували й пораненим кинули біля дороги. Повз страждальця байдуже пройшли релігійні діячі – левіт і священник, а зупинився зовсім чужий за вірою та зневажений юдеями самарянин. Він перев'язав потерпілому рани, посадив на свого віслюка, відвіз у готель і заплатив за догляд.

Тут таксист вигукнув:

– Це ж про мене! Це моя історія! Слово чести!

І розповів, як одного разу їхав уночі машиною: фари освітили дорогу, і він побачив, що на узбіччі лежить людина. «Алкоголік чи наркоман», – подумав і проїхав повз. Машини, що їхали попереду, теж мчали не пригальмовуючи. Але хвилин за десять таксист відчув тривогу в серці. Розвернувся, забрав молодика, який не подавав жодних ознак життя, і відвіз до найближчої лікарні.

Там потерпілого відразу доправили до реанімації. У реєстратурі записали дані таксиста (так належить за протоколом) і сказали, що привезений хлопець навряд чи виживе: у нього стався інсульт. Отже, це зовсім не наркоман і не алкоголік.

Таксист засмутився через хлопця, але був радий, що зробив бодай те, що в його силах. Згодом він майже забув про цю історію. Минуло кілька місяців. Якось у його двері постукали. На порозі стояли незнайомі чоловік і жінка. То були батьки юнака. Він – їхній єдиний син. Вижив. Видряпався. Одужує. Молодий організм легше долає кризи.

РЯНИН

Дізнавшись у лікарів адресу таксиста-рятівника, батьки привезли йому в подарунок нову машину та вручили від неї ключі. Таксист був збентежений таким подарунком: він не вважав свій вчинок чимось особливим, адже не планував нічого героїчного – просто так склалося. Але батьки вважали інакше й захотіли щедро віддячити за порятунок сина. Таксист став для них найдорожчою людиною, рятівником.

Герою, зрозуміло, було приємно почути такі слова. Він порадів за їхнього сина, звичайно, і дуже зрадів подарунку.

Таксист сказав мені:

– Ви – перша пасажирка в цій машині. Це добрий знак. Розповідями про Бога ви благословили мого коня. У нас це називається «барака» – благословення згори. Великий вам рахмат. Про доброго самарянина я тепер не забуду, обов'язково прочитаю про нього. Гарний він чоловік, той самарянин. Справжній. Я ж людину машиною віз, а він на віслюку, а сам ішов пішки. Велика різниця. Святий він чоловік…

Добро не завжди вимірюється грошима. Часом воно не потребує багато часу та зусиль. Навіть проста усмішка здатна творити чудеса. На Сході кажуть, що аромат квітів лине тільки туди, куди віє вітер, а доброта людини поширюється в усіх напрямках.

Всесвітній день доброти – 13 листопада – закликає людей до добрих справ. «Тепер, коли ми навчилися літати в повітрі, як птахи, плавати під водою, як риби, нам бракує лише одного: навчитися жити на землі, як люди» (Б. Шоу). Добре серце робить людину щасливою.

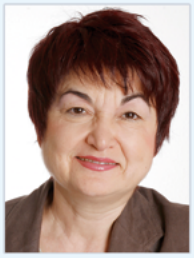
Бог є джерело доброти. Він хоче, щоб ми «завжди в усьому мали повний достаток і збагачувалися всяким добрим ділом».

Я зраділа за узбека. Він отримав щедру винагороду. А чи віддячили тому доброму самарянину? Напевно, він лише збитків зазнав. Але не все в житті вимірюється грошима. Зроблене добро приносить душі радість, і чинять його не заради винагороди. Проте нагорода одного дня таки знайде свого героя. Про вчинок доброго самарянина говорять вже понад дві тисячі років майже всіма мовами світу. Якою ж буде його нагорода на небесах?!

Ісус Христос – наш добрий самарянин. Він не пройшов повз нас – тих, хто лежав на узбіччі життя у своїх гріхах, – а викупив нас, заплативши ціною Своєї дорогоцінної крові. Він сказав: «Я – Пастир добрий! Пастир добрий кладе Свою душу за овець» (Ів. 10:11).

В одному християнському гімні є такі слова:

Скільки раз, мій Господь, Ти мене підіймав?
Скільки раз Ти мені Свою руку давав?
Скільки раз виливав, як бальзам, благодать?
Скільки раз, скільки раз? Не можу порахувать…
Скільки милостей Ти в житті щедро дарив?
Скільки раз про Свою Ти любов говорив?
Скільки мук на хресті за мій гріх Ти терпів?
Скільки крови Своєї за мене пролив…
Скільки раз біля ліжка мого Ти стояв?
Серця біль скільки раз ніжно Ти гамував?
У скорботі втішав Ти мене скільки раз
І до мене Ти стукав в самотності час?
До ніг Твоїх, Боже, в смиренні схилюсь,
Подяку мою принесу, мій Ісус!



Ширинай ДОСОВА



Які вони різні

Дві людини. Два характери. Два типи поведінки. Обидві жінки – християнки. Але ось що дивно…

Передаючи першій християнці пакет із ліками, я повідомив, що потрібно доплатити чотири долари, бо страховка не покрила повної суми. Здавалося б, дрібниця. Аж раптом назовні вирвалася вся її тілесна сутність! Я стояв розгублений, слухаючи п'ятихвилинний потік обурення на адресу аптеки, фармацевтів, страхової компанії, «грабіжницької системи»…

А потім – цілком несподівано – пакет знову опинився в моїх руках. Останні слова жінки, перш ніж двері грюкнули перед самим моїм носом, були такі:

– Передайте цим хапугам, що мені від них нічого більше не треба!

А все починалося по-доброму, по-християнськи:

– Мир вам!

– З миром приймаю.

Але мир швидко кудись зник…

Друга християнка відреагувала зовсім інакше. Дізнавшись про доплату, спокійно дістала десятидоларову купюру та з доброю усмішкою мовила:

– Нехай благословить вас Господь! Решта – вам, із вдячністю, від душі.

І ось сиджу я в машині й міркую: як так? Адже обидві жінки вірянки, обидві знають Бога, читають Біблію, моляться. Але одна досі в одязі старої тілесної природи – образи, роздратування, гнів. А інша вже в новому, Христовому одязі – смирення, лагідність, любов і щира доброзичливість.

І річ зовсім не в чайових. Це питання внутрішнього миру. Він або є, або його немає. Його не надінеш, наче маску, про людське око. Мир Божий – це не просто спокій. Це стан душі, яка живе в злагоді з Богом.

Богові важливо не тільки те, щоб ми вірили й раділи спасінню. Він хоче, щоб ми уподібнювалися до образу Його Сина – день за днем, крок за кроком у вчинках, у реакціях, у любові до людей.

Спасіння – це дар благодаті. А характер Христа – це плід нашого щоденного вибору жити в послуху Духу Святому.



Петро ЛУНИЧКІН

Був різдвяний вечір у Вифлеємі. Я зайшов до зали, де зібралася моя арабська громада. Чоловіки були в барвистих тюрбанах, жінки – у довгих покривалах. Серед них я помітив одного незнайомого європейця.

Він запитав мене англійською, чи можна йому взяти участь у богослужінні.

– Звісно! Але ж ви нічого не зрозумієте з моєї проповіді арабською!

Він усміхнувся:

– Навіть якби ви говорили китайською або малайською, цього різдвяного вечора в місті народження Спасителя, я зрозумів би.

Так він і стояв до самого кінця серед численної громади людей у східному вбранні, уважно прислухаючись до моїх слів.

Після богослужіння я попросив його бути моїм гостем. На мій подив, він представився як призначений на служіння в Уганді місіонер-єпископ Ханнінґтон.

Я й досі бачу його перед собою: стрункa постать, високе чоло, виразне обличчя, скромність в одязі та манерах. У юності це був багатий спадкоємець, студент Оксфорду, неперевершений у різноманітних витівках шибайголова. Він багато подорожував, на нього чекала блискуча світська кар'єра. Але його Господом став Той Сильний, Який народився у Вифлеємі. Молодик відмовився від світських перспектив і став місіонером.

Після вечері я повів його на плаский дах свого будинку. Біля наших ніг лежав Вифлеєм. Де-не-де серед темного міста мерехтіли червоні вогники. Але на сході від храму Різдва Христового здійма-

ЗУСТР



РІЧ у ВИФЛЕЄМІ

лася яскрава смуга світла, а вгорі, мов бенгальський вогонь, сяяла зірка, нагадуючи про Вифлеємську зорю. Ще далі проступала Юдейська пустеля, а далеко за нею – гори Моаву. Глибока тиша панувала всюди. Тиха ніч, дивовижна ніч!

– О, – сказав Ханнінґтон, – ви не уявляєте, наскільки я вдячний, що зміг тут, у Вифлеємі, взяти участь у богослужінні, осередком якого було Слово Боже. Це справжнє різдвяне світло!

Ханнінґтон розповів, що раніше вже працював місіонером в Уганді. Він пережив там багато зворушливих подій, проте тяжко захворів, і його довго несли на ношах до східного узбережжя Африки, щоб доправити в Англію. Одужавши, він відчув поклик повернутися в Уганду як єпископ. Ханнінґтон попрощався з дружиною, дитиною та вирушив у дорогу. У Вифлеємі він зупинився лише тому, що хотів провести Різдво в місті, де народився Христос.

Глибоко зворушений, я потиснув руку цьому шляхетному мужу віри, і він вирушив з мого дому далі, углиб Африки.

Чи міг я тоді знати, що це буде його останнє Різдво на землі? Наступного року Ханнінґтон у віці 38 років помер мученицькою смертю за наказом короля Муанги.

Перед самою смертю єпископ випростався на весь зріст і вигукнув:

– Я вмираю за Уганду. Перекажіть це королю!

Потім схилив коліна й під списами язичників віддав Богові свій дух.

По всій країні почалося жорстоке переслідування християн. Новонавернені африканці вмирали як герої, беручи приклад зі свого єпископа. Жодного слова ремствування, жодного прокляття ворогам.

Кат доповідав королю:

– В Уганді ще ніколи люди не вмирали так мужньо та спокійно, як ці християни. Навіть у полум'ї вони співають і моляться Богові.

Через двадцять років королем країни став син Муанги. Безстрашність християн перед лицем мученицької смерти спонукала його стати учнем Ісуса. Він прийняв хрещення.

Хто ж його хрестив? Не хто інший, як син єпископа Ханнінґтона...

Д. Л. ШЕЛЛЕР



ХВИЛІ ВЕ

Український художник вірменського походження народився, жив, творив і помер в улюбленій Феодосії. Звісно, часом він залишав рідне місто, але незмінно повертався. Ованес Айвазян, відомий як Іван Костянтинович Айвазовський, походив зі збіднілої родини. Кажуть, що його перші начерки з'явилися на побіленій стіні їхнього будиночка й були зроблені вугіллям. Талант хлопчика помітили заможні меценати й оплатили його навчання.

Ми знаємо Івана Айвазовського як видатного мариніста – на більшості його картин зображено водну стихію у різний час доби, у різні пори року, за різної погоди. Ще змалку він годинами міг стояти на березі та вдивлятися в морську далечінь, помічаючи й запам'ятовуючи всі відтінки мінливих і водночас постійних хвиль.

Море... Загадкове, манливе, небезпечне, чарівне. Ось легкі брижі ледь морщать атласну гладінь води. Ось біжать пінні кучеряві буруни. Ось грізно здіймається дев'ятий вал. А що на дні? Які таємниці воно приховує? Морські чудовиська, затонулі кораблі, старовинні скарби?

Коли шестирічний Іван пішов до школи, то на уроках географії з подивом дізнався, що є міста й навіть країни, де немає моря. Як таке може бути? Адже море нескінченне, воно скрізь...

Айвазовський – один з найбільш плідних майстрів живопису. Його доробок – це близько шести тисяч робіт. Іноді він міг створити шедевр буквально протягом дня. Звичайно, на більшості полотен була зображена улюблена водна стихія, але є і портрети, і «земні» пейзажі, і батальні сюжети (щоправда, теж на морі). Якось він вирішив написати картину на біблійну тему й вибрав, цілком очікувано, «морський» сюжет – Всесвітній потоп.

Художник узявся до роботи, але нічого не виходило. Ні композиція, ні сюжет, ні ідея не складалися – вислизали. Іван Костянтинович читав і перечитував розділи Біблії, де описано Божий суд над розбещеним людством, але що більше читав, то менше розумів.

Родина Айвазовських була релігійною: усі регулярно ходили до церкви та дотримувалися обрядів. Художник не був винятком, але для нього це було радше формальністю та даниною традиції, ніж виявом живої віри. А ось його старший брат, Гаврило Костянтинович, мав глибоку віру, до того ж був ченцем.

Певний час він жив на острові Святого Лазаря поблизу Венеції, у вірменському католицькому монастирі. Щоб краще зрозуміти біблійну історію про потоп, Іван Костянтинович вирушив до брата (та й Італію заразом побачити).

Гаврило привітно зустрів молодшого й поселив його в келії, де за кілька місяців до нього жив… Байрон. Так, той самий лорд. Запитаєте, що робив бунтівний поет у вірменському монастирі? Працював. Він упорядковував англо-вірменський словник.

Навіщо це знадобилося автору «Чайльд-Гарольда»? Лорд Байрон вважав, що справжнє християнство збереглося тільки у вірмен і приховано в їхніх старовинних рукописах, оскільки Вірменія першою у світі прийняла християнство як державну релігію. Тож він хотів перекласти стародавні твори англійською

ся до праведного Судді, оскільки не знали й не визнавали Його. І кати, і жертви відкидали Творця Всесвіту, а якби могли помінятися місцями, то другі були б не кращі за перших.

Бог дивився на нещасну планету і бачив лише одне серце, здатне битися не в такт з рештою.

– Ною! – пролунав заклик. – Збудуй ковчег, бо Я наведу на землю потоп, і великі води поглинуть безбожний світ.

І застукали сокири, задзвеніли пилки.

– Ною! Що ти робиш?

– Я будую ковчег.

– Що це таке?

– Великий корабель.

– Корабель? Але ж море звідси дуже далеко. Як ти його туди перенесеш?

– Мені не доведеться його переносити, море саме прийде сюди. Почнеться потоп.

наказом, рушили до ковчега. Дивні якісь. Як і сам Ной.

Сонце яскравими променями заливало смарагдову долину. Люди клопоталися звичними повсякденними справами. На ковчег уже майже ніхто не зважав – звикли.

Раптом в отворі дверей свого корабля з'явився Ной. Кілька днів тому туди перебралося все його сімейство – вісім душ. Він голосно промовив:

– Залишилося зовсім мало часу! Друзі, браття! Заходьте до ковчега, місця вистачить усім. Незабаром почнеться потоп!

– Знову за рибу гроші… – пробурчав сусід, проходячи повз.

А Ной продовжував закликати. Зібрався невеликий натовп. Люди свистіли, глузували… Раптом ковчег здригнувся від сильного гуркоту – двері самі собою зачинилися. Голос Ноя замовк. А натовп продо-

ЛИКОГО СУДУ

мовою. Але мінлива вдача Байрона не дала йому закінчити цю фундаментальну працю: сурма покликала в охоплену війною Грецію, де він і загинув.

Утім, це лише відступ, хоча долі й життєві дороги відомих і менш відомих людей часом напрочуд несподівано переплітаються.

Отож під керівництвом старшого брата Іван читав, розмірковував і робив ескізи, а після повернення до Феодосії взявся за створення полотна. Картина вийшла великою – 2,5 на 3,2 метра. Написана 1864 року, нині вона зберігається в одному з музеїв Санкт-Петербурга.

Історія потопу відома багатьом. Люди забули Бога, зневажили всі закони моралі та права. По всій землі панувало право сильнішого. Грабіж і насильство процвітали. Невинна кров лилася рікою, крик нещасних сягав небес, але люди не звертали-

– Що таке потоп?

– Величезні води вкриють усю землю, навіть вершини найвищих гір.

– Звідки ж візьметься стільки води? Вона є лише в струмках, річках і морі, яке дуже далеко. Чи ті краплі роси, що рясно покривають траву вранці та ввечері, заллють гори? Ха-ха, Ною, ти божевільний.

– Вода поллється з неба й вирветься з-під землі. Звідусіль.

– Вода з неба? Ні, ви чули, яку нісенітницю він верзе – вода з неба?! Води з неба не бу-ва-є!

Десятиліттями працювали Ной і троє його синів над будівництвом ковчега. Десятиліттями люди приходили подивитися на дивакувату родину та послухати байку про небесну воду. Не надто переконала народ і масова міграція птахів і звірів, яка сталася якраз наприкінці будівництва: раптом тварини, як за

вжував веселитися: у ковчег полетіло каміння та палиці.

І тут… Що це впало на руку, на чоло? Вода? Звідки? Люди дивилися на небо, а з невеликої білої хмаринки вже накрапало. Дощ посилювався, хмара почорніла й затягнула весь небосхил. Час додому.

Люди стояли біля вікон і з подивом дивилися на перший у світі дощ. Утворилися калюжі, між садовими доріжками потекли брудні струмочки. Вода залила подвір'я, піднялася до вікон.

Незабаром усі перебралися на дахи. Згодом – на дерева. Потім ті, кому пощастило, дісталися пагорбів і скель. Останнім прихистком для тих, хто ще залишався живим, стали гірські вершини.

На картині ми бачимо, як змішалися не лише коні й люди, а й увесь тваринний і людський світ. Поруч, не звертаючи уваги одне на одного,

опинилися ті, хто раніше не міг мирно сусідити: люди, дикі звірі, свійські тварини.

На останні вершини, які ще височіють над водою, намагаються видертися змучені люди. Ніхто не звертає уваги на слона, що також підіймається разом з усіма, ніхто не боїться його величезних ніг і довгих бивнів. Біля великої горили чіпляються за мокре каміння матері з немовлятами на руках. Серед натовпу один з найнебезпечніших звірів – ведмедиця з ведмежатами, але її ніхто не помічає. Змії, звиваючись, повзуть угору, але людям уже не до них. Нещасний собака намагається стрибнути на скелю – не вдається. Лише птахи викликають заздрість: вони ширяють над цим водяним пеклом, але це ненадовго. Їхні крила втомляться, а відпочити ніде, і тоді цілі зграї безсило впадуть у темну глибочінь.

Навколо вирує стихія: проливний дощ із грозою та вітром; землетрус розколює землю, і з глибоких ущелин здіймаються вгору брудні фонтани; вивергаються вулкани, і величезні камені-валуни котяться схилами, давлячи тих, хто намагається знайти там порятунок.

Художник зобразив три групи людей. Праворуч бачимо тих, хто першим гине під страшним каменепадом. Вони звикли в усьому покладатися на себе. Люди, впевнені у своїх силах, самодостатні: «Я всього досяг у житті самотужки й нікому нічим не зобов'язаний». Кожен сам за себе!

Неподалік також ті, хто вірить у силу державних структур. Вони зібралися навколо правителя, що сидить на бойовому слоні, убраний у червону мантію. Однією рукою він притискає до грудей золоті символи царської влади, другу підняв у наказовому жесті, ніби хоче звеліти вітру та хвилям: «Замовкніть, припиніться!» Але земним правителям не дано наказувати природним стихіям. Вони не здатні ані зупинити каменепад, ані втихомирити цунамі й землетрус. Їм не приборкати навіть навалу сарани чи рій комарів.

Однак піддані з надією дивляться на колись грізного володаря, який, мабуть, запевняв, що є повелителем стихій, усього видимого й невидимого, і запитують: «Де рятувальники? Де ДСНС? Де медицина катастроф? Де гелікоптери, які готові перенести нас у безпечне місце?» Відповіді немає, окрім реву розлюченої стихії, яка незабаром страшними хвилями накриє і слона, і червону мантію, і золотий скіпетр.

У центрі бачимо тих, хто розуміє, що спасіння треба шукати не в земних правителів, а в Небесного Царя. Раптом комусь спадає на думку: «Я ж хрещений! Мене в дитинстві бабуся водила до церкви. А якщо добре напружити пам'ять, згадаю навіть якусь молитву, вивчену багато років тому». І вони гуртуються навколо релігійного лідера, який теж зрозумів, у кого треба просити «гелікоптери»; він здіймає над головою білий прапор, ніби дає знак небесам: ми здаємося!



Однак не всі поділяють цю думку: старий із сивою бородою, патріарх роду, до якого горнуться нажахані домашні, погрожує небу кулаком і вигукує злісні прокльони. Але пізно. Пізно для молитов, і для прокльонів пізно.

Незабаром безодня поглине всіх, і світло зорі, що червоніє на горизонті, вони бачать востаннє. Але сонце знову зійде для тих, хто ввійшов до ковчега. Ось він, погойдуючись на хвилях, безпечно пливе геть від загибелі світу.

Через тисячоліття в Євангелії буде записано: «Адже так, як було за днів Ноя, таким буде прихід Сина Людського. Бо так, як у ті дні перед потопом їли й пили, одружувалися і виходили заміж – аж до того дня, коли Ной увійшов у ковчег, і ніхто не знав, аж ось прийшов потоп і забрав усіх, – таким буде і прихід Сина Людського» (Мт. 24:37–39).

Люди відступлять від Бога, поринатимуть у звичні справи: хатнє господарство, війни, сімейні турботи, насильство. Але Христос – Ковчег спасіння – через Своїх посланців і нині закликає прийняти Його дар вічного життя та звільнення від майбутнього суду.

– Схаменіться! Прийде Божий суд! З неба спаде вогонь, і земля та всі діла на ній згорять!

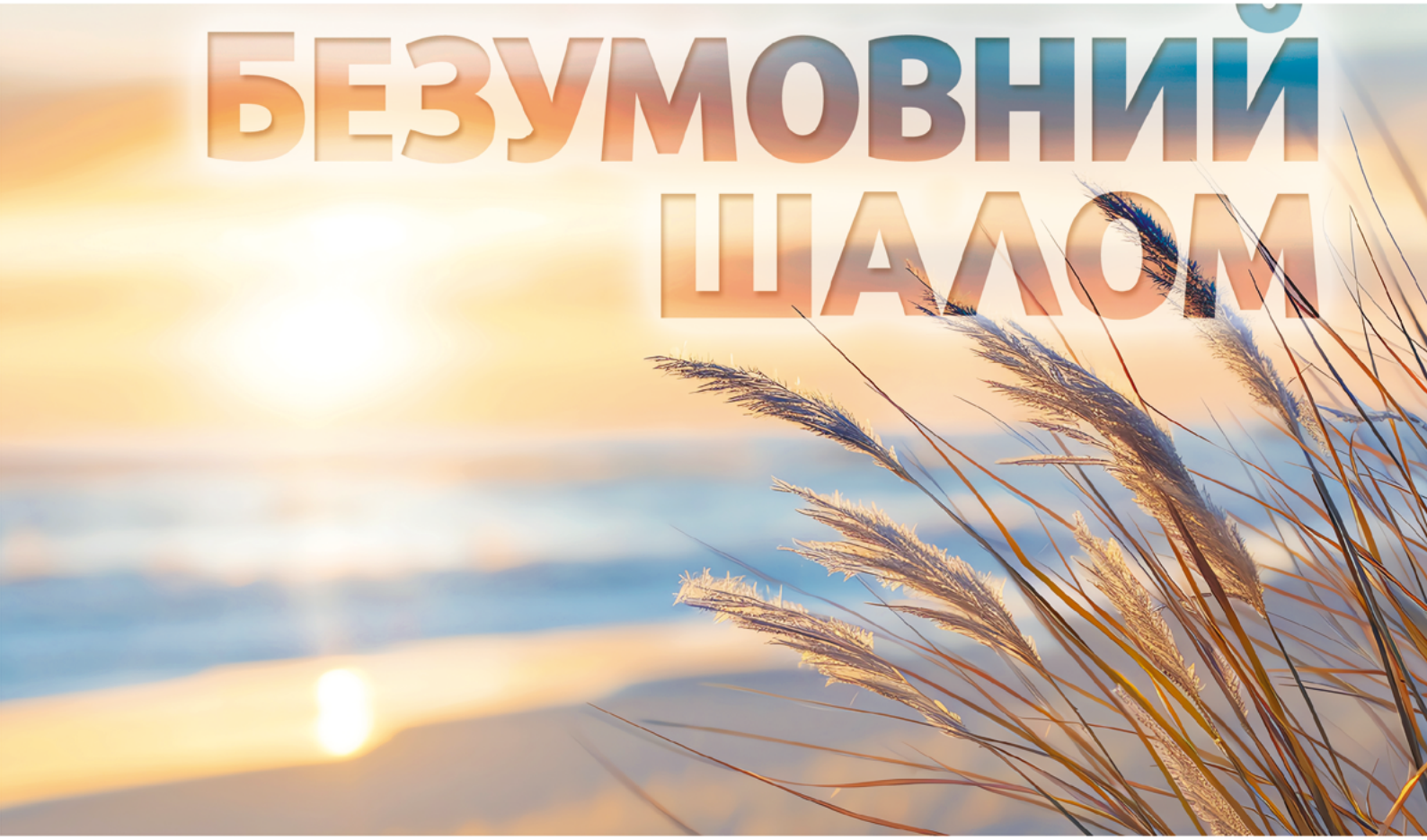
– Вогонь із неба? Ні, ви чули, про яку безглуздість вони говорять – вогонь з неба?! Вогню з неба не бува-є!

Зупинімося біля полотна великого художника, прочитаймо слова Святого Письма та поміркуймо: у якій групі будемо ми? Серед загиблих під каменепадом? Серед тих, хто хапається за полу царської мантії? Серед тих, хто гарячково згадує, якою рукою накласти на себе хресне знамення? Чи серед тих, хто в ковчезі прямує назустріч зорі – у Царство Месії?



Надія ОРЛОВА

БЕЗУМОВНИЙ ШАЛОМ



Кажуть, що перша трагедія, спричинена епідемією COVID-19 в Ізраїлі, сталася тоді, коли після п'яти днів спільного карантину дружина задушила свого чоловіка.

Жарти жартами, але в кризовій ситуації наші почуття і взаємини зазнають найбільших випробувань. Змінюються звичний побут і повсякденні пріоритети. Лякають невизначеність і безпорадність. Втрата контролю над подіями може призвести до депресії. У важкі часи нам як ніколи потрібен мир у серці – стан, який передає грецьке слово *ейрене* (воно дійшло до нас в імені Ірина) або єврейське *шалом* – тиша, спокій, умиротворення, відчуття безпеки й захищеності.

В умовах стресу важко кожному. І кожен постає перед вибором: наша особиста скрута стане додатковим тягарем для тих, хто нас оточує, чи, долаючи власний біль і страх, ми дотримуватимемося біблійної настанови: «Носіть тягарі один одного і таким чином виконаєте Закон Христа» (Гал. 6:2).

Метушня, стурбованість, занепокоєння, страх руйнують наш внутрішній шалом. А відновити його допомагає вдячність, яку ми виливаємо Господу в молитві. Апостол закликає: «Нічим не журіться, але в усьому молитвою та благаннями з подякою висловлюйте ваші прохання Богові. І мир Божий, який перевищує всяке розуміння, нехай береже ваші серця і ваші думки в Христі Ісусі» (Фил. 4:6, 7).

Але це лише початок шляху. Набагато важливіше не стільки самому досягти умиротвореного стану, скільки нести цей мир тим, хто поруч, – людям, яким анітрохи не легше, а можливо, й набагато важче, ніж нам. І для цього конче необхідно розвивати в собі якості, які можна позначити акронімом МІР: мудрість, іспит (тобто випробування) й рішучість.

М – мудрість. Соломон навчає: «Адже мудрість дорожча за коштовні перли, і нічого з бажаного людиною не можна зрівняти з нею. Я, мудрість, живу вкупі з розумом, і наділяю розважливим знанням» (Пр. 8:11, 12). Ми не можемо контролювати поточну ситуацію. Але саме «розважливе знання» дозволяє уникати крайнощів, з якими доводиться стикатися на кожному кроці. Одна крайність – паніка, тобто страх, який паралізує, бо в кожній події вбачає загрозу. Інша – безрозсудне ігнорування реальної небезпеки. Мудрість дозволяє зберігати правильний баланс, що проявляється у відповідальному ставленні до власної поведінки й безпеки тих, хто поруч.

І – іспит. Давид вигукує: «Випробуй мене і пізнай мої думки! – подивись, чи не йду я згубною дорогою, і скеруй мене на шлях вічности» (Пс. 139:23, 24). На що я покладаюся? На здоров'я? На добробут? На зв'язки? На стабільність цього світу? Є тільки одна надійна основа, яка не підведе, – любов Христа. Це єдина надія, яка не розчарує.

Р – рішучість. Ми повинні твердо йти вибраним шляхом: не нехтувати необхідними запобіжними засобами, але й не залишати без уваги ближніх, які потребують допомоги. Як навчав Христос: «Тож нехай сяє ваше світло перед людьми, щоб вони побачили ваші добрі діла й прославили Отця вашого, Який на небесах» (Мт. 5:16).

Саме такий МІР ми бачимо в словах Мартіна Лютера про епідемію бубонної чуми: «Я попрошу Бога милостиво захистити нас. А потім обкурюватиму приміщення, очищатиму повітря, даватиму ліки і прийматиму їх. Я уникатиму місць і людей, де моя присутність не потрібна, щоб не заразитися й випадково не заразити інших і таким чином через власну недбалість не спричинити їхньої смерті. Якщо Бог захоче взяти мене, то Він обов'язково знайде мене, а я зроблю те, що Він очікує від мене, і тому не нестиму відповідальности ні за власну смерть, ні за смерть інших. Однак якщо мій ближній потребує мене, я не уникатиму ні місця, ні людини, а піду так само вільно, як писав вище. Бачите, це богобоязлива віра, бо вона не зухвала, не безрозсудна та не спокушає Бога».

Як же нам не повбивати одне одного в умовах війни, карантину, фінансової кризи, політичної та економічної нестабільности? Святе Письмо заповідає: «Отже, зодягніться, як обрані Богом, святі й улюблені, у щире милосердя, доброту, покірність, лагідність, довготерпіння, вибачаючи і прощаючи одне одному, коли хто проти кого має якусь скаргу. Як Христос простив вам, так само й ви робіть. А понад усе – любов; вона – зв'язок досконалости. Нехай перебуває у ваших серцях мир Христа...» (Кол. 3:12–15).



Д-р Сергій ГОЛОВІН



Шановні читачі, пропонуємо вашій увазі розмову з керівником місіонерського відділу Місіонерського союзу «Світло на Сході» ВАЛЬДЕМАРОМ БЕНЦЕЛЕМ

КРАЩЕ ПОК

Вальдемаре, постійні читачі вже знайомі з тобою завдяки інтерв'ю, яке ти дав нашому журналу понад десять років тому. Але відтоді в нас з'явилися нові читачі. Як би ти представився, якби був у великій залі перед читачами журналу «Віра і життя»?

Відтоді я постаршав більш ніж на десять років. З Божої милости я досі чоловік однієї дружини, батько трьох дітей, а тепер уже й дідусь чотирьох онучок. З моєю любою дружиною Єленою ми вже понад 30 років живемо в щасливому шлюбі та разом служимо Господу Богу та Його Церкві. За останні роки наші старші діти – дочка й син – створили власні сім'ї, тож, як кажуть, поповнення прибуло.

Ти вже понад десять років служиш у місії, відповідаєш за стратегію та здійснення нашого основного покликання – поширення Євангелія. Що змінилося за цей час у суспільстві та як місія відреагувала на ці зміни?

КАЗАТИ, ЯК ЖИТИ



Якщо говорити про останні десять років, то зміни в суспільстві справді глибокі. Наприклад, люди дедалі менше читають довгі тексти й дедалі більше споживають короткий контент. Соціальні мережі стали чи не головним середовищем формування поглядів. Онлайн-спілкування значною мірою замінило живе, особливо серед молоді. Після пандемії COVID-19 деякі люди так і не повернулися до церкви: у кращому разі дивляться богослужіння онлайн, вибираючи для себе «відповідні» церкви чи проповідників.

Місія «Світло на Сході» не відмовилася від друкованих матеріалів, але додатково переводить їх у цифрові формати, тому що місія сьогодні – не лише їхати кудись, а й бути присутніми онлайн.

Є ще одна важлива зміна: люди почали скептичніше ставитися до різних організацій, зокрема до церков і місій. Вони прагнуть не штучного, а справжнього. Тому в наших публікаціях і виступах ми намагаємося розповідати реальні свідчення про Божу дію. Зовсім недавно в місію зателефонувала літня жінка з певним питанням. Як же вона раділа, що їй відповів не автовідповідач, а жива людина!

Що ще змінилося?

Ми живемо у світі, де немає миру. На Україну напала росія – це наймасштабніша війна в Європі від 1945 року. Після нападу ХАМАСу на Ізраїль у жовтні 2023 конфлікт переріс у повномасштабну військову операцію в секторі Газа. Громадянська війна в Судані призвела до жорстоких переслідувань християн. Громадянська війна в Сирії триває вже понад десять років. І є багато інших воєн. Усе це спричинило масові переміщення населення, гуманітарні катастрофи, втрату сотень тисяч життів.

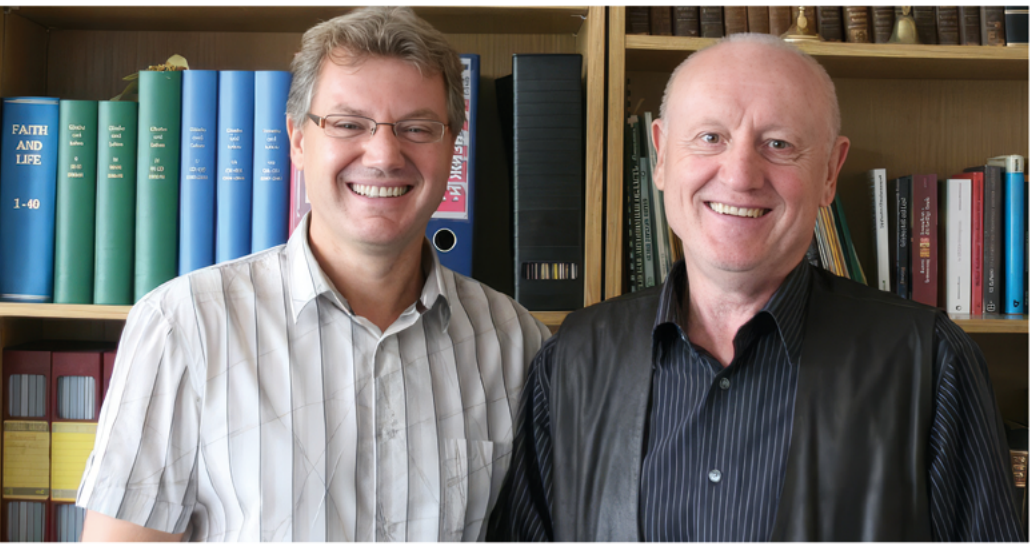
Як реагує місія? Про все й не розповісти. Скажу лише про нашу роботу в Україні. Від початку повномасштабного вторгнення російських військ ми надрукували та роздали сотні тисяч Нових Завітів, Біблій, дуже багато духовної літератури для дітей і дорослих як в Україні, так і в інших країнах Європи. Ми зібрали, передали та розподілили сотні тонн гуманітарної допомоги: харчів, медикаментів, засобів гігієни – в Україні, Німеччині та інших європейських країнах. Кожна така акція супроводжується проповіддю Євангелія.

Ми допомогли сотням мирних жителів урятуватися від війни та знайти притулок у Німеччині. Ми підтримали та продовжуємо підтримувати українських християн в євангелізації земляків, організації груп з вивчення Святого Письма та заснуванні нових церков. Ми ще більше зосередилися на проповіді Євангелія та практичній допомозі. Попри весь біль і несправедливість, ми бачимо люблячу й рятівну Божу руку.

У нашого покоління складається враження, що молодь живе в якомусь паралельному світі: усі в телефонах, гаджетах… Навіть коли сидять разом, часто кожен занурений у свій телефон. Як досягти цих людей? Як до них достукатися?

Гарне запитання. Дякую. Наступне… Жартую. Молодь не менш чутлива до питань про сенс життя. Але вони виросли й живуть у постійному інформаційному шумі: їхня увага розсіяна, а інформацію





вони звикли сприймати переважно візуально. Молоді люди у своїй більшості максималісти, вони цінують справжність більше, ніж авторитет. Телефон і планшет для них не засоби, щоб відвернути увагу, а простір соціального спілкування. Я не кажу, що це добре чи погано. Це факт.

Кілька років тому, коли ми сім'єю служили місіонерами в росії, під час проповіді я помітив, що мій старший син постійно дивиться в телефон. Це вибило мене з колії. «Йому не цікаво, він не хоче або не може більше мене слухати», – промайнуло в моїй голові. Добре, що я мав підготовлений конспект проповіді… Дорогою додому в машині я обережно запитав: «Синку, тобі було не цікаво слухати проповідь?» – «Чому це? Дуже цікаво». – «Але ж ти дивився в телефон!» – «Так, я читав з Біблії ті місця, які ти цитував».

Достукатися до молодих людей точно не вдасться, якщо ми почнемо моралізувати («Ви весь час у телефонах!») і тиснути на них своїм авторитетом. Не допоможуть і намагання розважити молодь, створити в церкві конкуренцію світу. У цій сфері світ завжди буде успішнішим за нас, бо це його стихія.

Молодь досить тонко відчуває фальш. Молоді люди не шукають ідеальних. Вони шукають чесних і справжніх. Краще показати їм, як жити вірою в Бога в цьому складному світі, ніж навчати, як правильно вірити.

Місія, як і журнал «Віра і життя», завжди була містком між вірянами й далекими від віри людьми, займала нішу на межі світів. Але тепер лінія поділу проходить не лише за цією ознакою. Світові події, радикальна зміна культурної парадигми руйнують єдність і серед християн. Що робити?

Якби ж я знав відповіді на ці запитання! Можу тільки поділитися власними думками. Місія, як і журнал «Віра і життя», повинна виконувати доручення Господа Ісуса Христа: проповідувати Євангеліє всьому творінню. Щодо цього нічого не змінилося: ні в дорученні, ні в нашому до нього ставленні. Як на мене, найскладніше питання в тому, як сьогодні говорити про війни й політику, не руйнуючи єдности, яку нам заповів Ісус, «щоб усі були одне, – так, як Ти, Отче, в Мені, а Я в Тобі, – щоб і вони в Нас були; аби світ повірив, що Ти Мене послав» (Ів. 17:21). Відповідь начебто очевидна, але на практиці це вимагає свідомих зусиль.

Сьогодні ставлення християн до війни в Україні, до політичних партій, президентів і подібних питань часто визначає межу між «своїми» і «чужими».

Гадаю, єдино правильне – завжди пам'ятати, що нас по-справжньому об'єднує. У Христі ми єдині, ми – Його тіло й одне одному члени. Тому ми співчуваємо тим, кому болить, плачемо з ними й підтримуємо їх, залишаючись вірними своєму покликанню: «Отже, ми – посли від імені Христа, і тому наче Сам Бог просить через нас. Від Імені Христа благаємо: примиріться з Богом!» (2 Кор. 5:20).

У наш час люди отримують інформацію переважно із соціальних мереж, різних каналів на відомих платформах, які не хочеться називати, щоб





не рекламувати. Чи має місія проєкти, що враховують цей феномен?

Так, звичайно. Сьогодні кожен може знайти матеріали, які готує місія, на всіх основних платформах і в різних форматах. Наприкінці інтерв'ю розміщено посилання на один із багатьох наших сайтів.

Не секрет, що з поширенням нових медіа людям, навіть вірянам, важко відрізнити істину від брехні, майже неможливо протистояти маніпуляціям свідомістю. Як не загубитися в цьому світі самим і не втратити тих, кому ми служимо?

Ісус говорив про Святого Духа та Його дію в навернених: «Коли ж прийде Він, Дух Істини, то поведе вас до повної істини, бо не від Себе буде говорити, але що почує, те й говоритиме, і сповістить вам те, що має настати» (Ів. 16:13).

Я вірю, що людина, яку веде Дух Божий, здатна відрізняти істину від брехні навіть на побутовому рівні. Водночас я розумію, що людям властиво помилятися. Я можу помилитися, опинитися під впливом страху, думок, емоцій. Усвідомлюючи це, я часто звертаюся до Бога в молитві так, як це робив Давид: «Досліди мене, Боже, і пізнай моє серце. Випробуй мене і пізнай мої думки! – подивись, чи не йду я згубною дорогою, і скеруй мене на шлях вічности» (Пс. 138:23, 24).

Що можна протиставити цьому потоку брехні та дезінформації? І як це зробити?

Іноді корисно влаштувати собі інформаційний піст, тобто певний час не читати й не слухати новин, коментарів, уникати дискусій. Потрібно дисциплінованіше читати Біблію – не коментарі до неї, а саме Біблію. Потрібно оберігати особистий, тихий час наодинці з Богом. Цього ж треба навчати й тих, кому ми служимо. «Він буде, як дерево, посаджене біля потоків води, яке приносить свій плід у належну пору і листя якого не в'яне. В усьому, що тільки він робить, матиме успіх» (Пс. 1:3).

Потоку брехні й дезінформації слід протиставляти істину. Якось дуже мудрий єврей після моєї проповіді порадив мені ретельніше добирати джерела інформації. Спершу я обурився, але згодом погодився. Моя думка формується з тієї інформації, яку я використовую та беру за основу, тому дуже важливо, якими джерелами ми користуємося.

Яким ти бачиш майбутнє Місіонерського союзу «Світло на Сході» та служіння Церкви в цьому світі загалом? У якому часі ми живемо з погляду есхатології?

Майбутнє Місіонерського союзу «Світло на Сході» залежить від того, наскільки він буде готовий виконувати Боже доручення. Послух кращий за жертву. У концепції служіння Місіонерського Союзу сказано: «"Світло на Сході" – це Місіонерський союз, який має доручення словом і ділом проповідувати людям про необхідність спасіння через Ісуса Христа. Служіння Місіонерського союзу є частиною виконання місіонерського доручення громад і церков і здійснюється в тісній співпраці з місцевими місіонерськими організаціями та церквами. У своєму служінні та планах він самостійний і підпорядковується, відповідно до Писання, тільки Євангелію Христовому».

Наша визначальна риса – вірність. За словами Павла, це найголовніша риса слуги й управителя. Люди, які служать Христу, повинні бути вірними й надійними. Вони живуть у присутності Воскреслого й очікують на Його пришестя. Ісус описав у притчі дії відповідального слуги: «Хто ж є вірним і мудрим рабом, якого поставить пан над своєю челяддю, щоби вчасно давати їм їжу? Блаженний той раб, якого пан, коли прийде, знайде, що він так робить» (Мт. 24:45, 46).

Вірність особливо проявляється в дрібницях, яких ніхто не бачить і про які ніхто не говорить зі сцени. Саме її Господь хоче бачити в нас. Зрештою Ісус скаже: «Гаразд, рабе добрий і вірний! У малому був ти вірний, над великим тебе поставлю. Увійди в радість свого пана!» (Мт. 25:21).

Щодо есхатології скажу дуже обережно: кожне покоління відчувало, що живе «в останні часи». Згідно з Посланням до євреїв (1:2), ми живемо в цьому періоді вже дві тисячі років, від часу воскресіння Христа. Це епоха між «уже» та «ще ні».

Проте я вважаю, що ми живемо в особливий час. Як ніколи раніше, усе в цьому світі стало взаємопов'язаним. Як ніколи раніше, інформація стала миттєво доступною. Ніколи раніше технології не

впливали на свідомість людей так, як тепер. Ніколи раніше не було такої кількості воєн одночасно. Ніколи раніше не було такого масового переслідування християн. Усе це створює відчуття, що ми живемо безпосередньо перед Господнім пришестям. Та й поглянь на Ізраїль! Те, що існує така держава, що народ цей не зник, а повертається до своєї землі – хіба це не ознака останнього часу?! У 2020 році кількість євреїв, які проживали в Ерец-Ісраелі, перевищила кількість євреїв, які жили в інших країнах.

Однак тут є небезпека: якщо ми почнемо сприймати кожну політичну і воєнну новину як пряму ознаку кінця, ми втратимо тверезість і житимемо в постійній тривозі. Вчення про останні часи в Новому Завіті дано не для обчислення дат, а для формування вірності й пильності.

Як завжди, ти маєш нагоду звернутися до читачів журналу «Віра і життя». Твоє слово.

Крім миру й радості в Господі, я хочу побажати найголовнішого: мати живі та справжні стосунки з Богом. В Ісусі Христі Бог явив нам таку любов, що ми можемо називатися й бути дітьми Божими. Більшого привілею та більшої честі годі й бажати.

Дякую, Вальдемаре, за розмову. Для мене кожне спілкування з тобою – велика радість. Мудрости тобі, мужности, радости і благословення у твоєму прекрасному служінні.

Бесіду вів **Вальдемар ЦОРН**
https://www.liolib.org/



ШІ: Небезп і кори

«Чат ШІ не дає відповіді на мої запитання, оскільки вони не є політкоректними. В інтернеті надто багато дезінформації. Уже й не знаєш, кому та чому вірити. Це якась антиутопія Орвелла», – написав один з моїх друзів.

За звичкою він звернувся до ШІ, прагнучи розібратися, як християнство та іслам ставляться до певних питань, але отримав політкоректні відповіді без глибини, без сили, без правди. Певний час вони його заспокоювали, але поступово мій друг почав дедалі ясніше бачити, що ці відповіді не узгоджуються з дійсністю, а поверхові фрази на зразок «у кожного своя правда» стали пригнічувати.

Побачивши цю невідповідність, він звернувся до мене, пояснивши: «Ти ж читаєш Біблію та вивчаєш ці теми». І тоді я зрозумів, що, напевно, у найближчому майбутньому людина, що читає Біблію та здатна відповідати на складні запитання, буде дедалі більш затребуваною. Несподівано небезпека ШІ виявилася корисною, бо стала для мого друга холодним душем, привівши його до Святого Письма, до Слова Божого. Наша розмова закінчилася тим, що він усвідомив неминучість вибору: слідувати за Христом або відкинути Його.

Дедалі менше залишається простору для звичної світської моралі, комфортної невизначеності, духовного хаосу та моральної відносности.

Штучний інтелект (ШІ) в цій статті – це передусім текстові чат-боти (ChatGPT, Grok, Claude, Gemini тощо), які нині найбільш популярні та доступні.

ШІ в християнській місії

Приклад мого друга засвідчив, наскільки небезпечно звертатися до ШІ з питаннями про мораль і намагатися з його допомогою визначити, що правильне, а що ні, бо він не спирається на об'єктивну істину, а пропонує стандартно ввічливі бездушні відповіді. Цей підхід розчаровує шукачів правди та об'єктивної істини, які розуміють, що є лише одна Істина для всіх (див. Ів. 14:6; 8:31, 32); що існує об'єктивна реальність, яка свідчить про Бога (див. Пс. 19; Рим. 1:20); що є свідчення Духа Святого в серці й житті людини, а також аргументи з різних галузей знань на користь об'єктивної істинности Писання.

Якщо ШІ (точніше, його розробники) буде чесним, то може стати корисним інструментом апологетики – захисту християнської віри. Будь-яка об'єктивність і правдивий, неспотворений погляд на реальність корисні для християнської місії. Якщо ж ШІ залишиться толерантним на шкоду істині та зберігатиме нейтральність ціною правди, це, навпаки, спонукатиме людей самостійно шукати істину, як сталося з моїм другом. І це теж послужить на благо. Таким чином, небезпека ШІ може обернутися несподіваною користю.

Господь так діяв у житті Авраама, Якова, Йосипа, Даниїла й інших героїв віри. Він і сьогодні здатний перетворювати небезпеку й непередбачуваність на благословення.



ечна користість сна небезпека

Отже, користь, що виникла з небезпеки ШІ, полягає в тому, що згодом, імовірно, залишатиметься дедалі менше місця для сірих зон і зручної середини. Рано чи пізно людині доведеться визначатися: хто вона та в що вірить. Навіть запитуючи ШІ, доведеться ставити умови: «думай як…», «дай відповідь як…», «наведи цитати з…». Однак відповідальність за вибір залишається на людині, створеній «за образом і подобою Божою».

Про демонізацію ШІ

Так, ми перше покоління, яке широко зіткнулося із ШІ. Але я не прихильник емоційної народної есхатології, що породжує різні конспірологічні теорії. Більшість із них можна описати так: сатана надихнув людей створити ШІ, щоб використовувати його у своїх цілях, оскільки сам не все знає та не всюди присутній (на відміну від Бога), тому й потребує цієї технології. Прихильники таких поглядів стверджують, що диявол нібито може безпосередньо впливати на алгоритми, щоб більше знати про людей, маніпулювати ними, спотворювати істину.

Хоча ми й перше покоління, що зіткнулося із ШІ, ми не перші християни, які стикаються з технічними нововведеннями, що викликають побоювання.

Ми не самі. Є Господь, Якого ми найповніше пізнаємо через Його Слово, сенс і глибину якого нам відкриває Дух Святий (див. 1 Кор. 2; Ів. 14:26). Стикаючись із ШІ, ми бачимо безліч сфер його корисного застосування: наука, освіта, медицина, розвиток технологій. Але, враховуючи схильність людського серця до ідолопоклонства, гордости, бунту проти Бога й ворожости до ближнього, ми також повинні чітко усвідомлювати пов'язані із цим небезпеки.

Розчарування в розумі

Однією з прихованих небезпек, що стоять за захопленням штучним інтелектом, є розчарування у власному розумі. Зневірившись у своїх здібностях та водночас не маючи розуму Христового (див. 1 Кор. 2:16), людина опиняється в духовній пустелі й прирікає себе на повільну чи швидку інтелектуальну саморуйнацію.

«Якщо люди вигадують або створюють розумні машини, то роблять це тому, що потай розчарувалися у власному розумі», – зазначає французький філософ і соціолог Жан Бодріяр у праці «Прозорість зла», в есе «Ксерокс і нескінченність». Однак Бог присутній і в найсухішій та найширшій пустелі розчарування: Він шукає людину і там.

Неправильне використання ШІ призводить до давнього класичного ідолопоклонства – спроби розв'язувати свої інтелектуальні, духовні й етичні проблеми не звертаючись до Бога, а перекладаючи Божественні функції на матеріальний об'єкт, справу людських рук.

«Бог, Який створив світ і все, що в ньому, будучи Господом неба і землі, не живе в рукотворних храмах. Він не приймає служіння людських рук, – тому що не потребує нічого, оскільки Сам дає всім життя, дихання й усе» (Дії, 17:24, 25).

Що ж до проповідників, які розчарувалися у власному розумі та звертаються до ШІ по швидкі, але поверхові й не вистраждані відповіді, то тут доречним є нагадування Писання: «Все мені можна, та не все на користь. Усе мені можна, та ніщо не повинно заволодіти мною» (1 Кор. 6:12).

Справді, спокуса використовувати ШІ для проповідників і дослідників дуже велика. Адже людство має певні знання про Бога, і частину цих цінних знань відображено в ШІ. Тому мовні моделі ШІ можуть створювати зовні переконливі проповіді. Однак суть християнської проповіді полягає не тільки в точній передачі інформації, а насамперед у тому, щоб через молитву й духовну боротьбу, читання і тлумачення живого Слова, за сприяння Духа Святого торкнутися серця слухача, пробудити віру, привести до покаяння та справжньої зустрічі з Богом.

Коли людина читає та досліджує Писання, вона відкриває своє серце для Божої дії. Під час уважного й молитовного вивчення Слова відбувається таємничий і святий процес сприйняття Божого одкровення. Уникаючи цієї найважливішої праці та шукаючи легких шляхів, проповідник ризикує стати винним у тому, про що сказано: «Проклятий той, хто недбало ставиться до Господньої справи...» (Єр. 48:10).

Про користь помилок

Ще одна небезпека ШІ криється в тому, що він претендує на досконалість. Через алгоритмічну логіку й суворе дотримання заданих правил він не здатний по-справжньому творчо, нестандартно розв'язувати проблеми.

Польський письменник Станіслав Лем в оповіданні «Дізнання» досліджує, чим людина відрізняється від робота. Головний герой Піркс бере участь в експериментальному польоті. Серед членів екіпажу є робот-андроїд, який зовні не відрізняється від людини. Завдання Піркса – непомітно визначити, хто з них робот.

Лем показує, що робот не може помилитися: він бездоганно логічний, точний і діє відповідно до програми, без збоїв і відхилень. Натомість Піркс припускається помилки – і саме вона рятує екіпаж.

Машина не може помилитися в людському розумінні цього слова, а отже, не здатна розкаятися. Людина ж може помилятися, але водночас вона здатна усвідомити свою провину й покаятися.

Людський розум недосконалий, уражений гріхом, але він здатний збагнути свою гріховність і потребу в Бозі. Євангеліє закликає людину визнати свою катастрофічну помилку – свідоме відкинення Божої волі. Це і є покаяння.

Давні як світ мотиви

Прагнення до досконалости в занепалому гріховному світі часто перетворюється на прагнення уподібнитися до Бога без Бога. Таке прагнення стає союзом з дияволом.

З погляду безбожної матеріалістичної логіки віра є безумством і помилкою. Так діяв войовничий атеїзм минулого століття: користуючись державною силою та засобами пропаганди, він привласнив собі право визначати істину та брехню, називати одних героями, а інших – відсталими й темними.



Гуманістичне гасло «Людина – це звучить гордо» протиставлялося словам Святого Письма: «І створив Бог людину за Своїм образом» (Бут. 1:27).

У такому контексті визнати свою помилку, відмовитися від самодостатности, людської гордині та власної праведности і звернутися до Бога було рятівним рішенням (див. Пс. 51:19).

Шлях людини до Бога, шлях віри – це часто вихід за межі людської логіки і звичних причинно-наслідкових алгоритмів мислення. Віра – це нестандартне, справді християнське розв'язання проблеми, адже коли людина впокорюється перед Богом і визнає свою поразку, тоді й перемагає (див. 1 Ів. 1:9).

Ісус Христос Своєю смертю приніс людству виправдання та прощення – це нестандартне, неземне, божественне розв'язання проблеми людського гріха (див. Рим. 5:8, 9).

Зростання і вдосконалення самі по собі прекрасні, але прагнення до унікальності, величі й довершеності без Бога й не заради Нього стає за своєю природою бунтарським і диявольським явищем (див. Іс. 14:12–15).

Небезпека генеративного ШІ полягає в тому, що він створює симулякри (термін Бодріяра), що означають копії, які не мають оригіналу або повністю втратили зв'язок з ним. ШІ створює такі копії, які можуть здаватися реальнішими за саму дійсність. Багато хто бачив в інтернеті зображення, зроблені ШІ, які яскравіші й насиченіші за справжні фотографії. Чимало людей також переглядали відео, після яких виникало питання: «Це правда чи створено ШІ?»

Коли зображення приваблює своєю гіперреалістичністю, а правдивість змісту викликає сумніви (це явище називають *deep fake*), ми схиляємося до того, щоб повірити побаченому. Секрет популярності таких матеріалів полягає в людському бажанні бути ошуканим. На жаль, людина хоче й навіть любить обманюватися, особливо коли брехня здається приємною.



ШІ як можливість для місії

Попри все це, не слід втрачати місіонерської чутливости, творчого підходу й пильности. Для християнської духовности й місії ШІ – це нагода надолужити згаяне й не повторювати помилок епохи соціальних мереж. Християни не відразу усвідомили потенціал соціальних мереж для євангелізації, свідчення про християнський спосіб життя й поширення мудрости Євангелія. Сьогодні багато християнських блогерів і служителів прагнуть заповнити цю прогалину, і часто досить успішно. Але ось питання: скільки часу змарновано на заперечення й осуд?

Церква покликана не просто реагувати на виклики часу, засуджуючи та відкидаючи їх, а змінювати цей світ, бути «сіллю землі» і «світлом для світу». Так діяв Христос. Згадаймо притчу про доброго самарянина, який виявив милосердя, подолавши релігійні упередження, або притчу про таланти, яка вчить використовувати дані Богом можливості для служіння та преображення світу.

Недосконалість вказує на досконалість

Ще одна значна користь ШІ полягає в тому, що, надаючи швидкий і легкий доступ до поверхових знань і дешевого мистецького продукту, він водночас оголює їхню ілюзорність. Це частина тимчасової, ігрової та карнавальної культури. Своєю штучністю й бездушністю ШІ нагадує людству про існування справжнього, глибокого. ШІ – це не весь світ і не все життя.

Недосконалість світу яскравіше вказує на досконалість Божого задуму. Аргументи, побудовані на протиставленні, часто виявляються сильнішими за прямі докази. Саме в найважчі моменти свого життя – в ув'язненні, таборі чи лікарні – люди зазвичай починають розмірковувати про Бога, душу й вічність.

Швидка, поверхова та дешева інформація (або будь-який інший несправжній, другосортний мистецький продукт) швидко набридає. Згодом людина починає шукати справжнє, чисте, якісне. На заміну колись популярним коротким матеріалам у соціальних мережах приходять довгі, складні, ґрунтовні експертні публікації.

З появою фотоапаратів портретний живопис не зник, а, навпаки, набув особливої цінности. Відколи людина стала програвати комп'ютеру в шахи, ця інтелектуальна гра анітрохи не втратила ні своєї привабливости, ні популярности, а, навпаки, збагатилася. З появою синхронних онлайн-перекладачів у телефонах вивчення іноземних мов не втратило актуальности, а, навпаки, ці знання почали цінувати ще більше. З появою дешевих пластикових стільців і столів красиві й добротні меблі не втратили своєї значущости. Усе це відбувається тому, що люди все одно люблять, інтуїтивно цінують і прагнуть справжнього, істинного, вистражданого. Це стосується і християнської місії в сучасному світі.

Відповідальність людини

Людина та ШІ існують в різних площинах. ШІ функціонує лише на рівні обчислень, алгоритмів і статистичних закономірностей. Людина – на рівні особистости: тіла, душі, розуму, волі, емоцій, духу, сумління, вічного життя.

ШІ є лише інструментом, позбавленим справжньої свободи волі та морального вибору. Натомість людина несе повну відповідальність за те, як використовує та спрямовує цю технологію. Людина залишається унікальним творінням Бога, навіть якщо

ШІ перевершує її в розрахунках, уміє писати тексти й імітувати людське мовлення.

Жодна технологія, що використовує ШІ, неспроможна діяти самостійно. Її програмує, запускає та навчає людина – суб'єкт морально-етичного вибору, яка створила інструмент, що не має здатности вибирати.

Так, у ШІ закладено величезний масив даних, але саме людина навчає систему та визначає базові принципи використання цієї інформації, перш ніж система почне діяти. Не ШІ, не сокира, не ніж, не танк, не бомба, а людина відповідає за використання засобів, які створила. Так визначив Бог у Своєму Слові, і так буде завжди, хоч би що робила людина.

Саме на нас із вами лежить відповідальність «володіти й панувати» над Божим творінням і плодами своєї праці. ШІ – це інструмент, а не жива істота. Він не має душі, образу Божого (див. Бут. 1:26, 27), свідомости, волі, любови, свободи й відповідальности перед Богом. Тому ШІ не може отримати спасіння, каятися чи мати особисті стосунки з Богом.

Лише Писання

Як християнам ставитися до ШІ? Як мудро розпоряджатися не лише Божим творінням, а й плодами свого винахідницького дару? Відповідь: звернутися до Писання, до Божого Слова як найвищого й непомильного авторитету.

В епоху стрімкого розвитку ШІ суспільство особливо потребує Писання. Християнам слід знову сміливо проголошувати біблійний принцип *sola Scriptura* (тільки Писання).

Цей принцип з новою силою був проголошений в епоху Реформації, що прагнула повернути християн до джерел – до Церкви, яку заснував Христос і Його апостоли. Саме тоді, в епоху Реформації, знання, наука та друкарство почали стрімко розвиватися. Цей небачений прогрес багатьох лякав, але Писання закликає нас бути відважними, бо Господь «переміг світ» (Ів. 16:33). Зрештою прогрес послужив поширенню Євангелія.

Господь Ісус каже: «Адже що з того скористає людина, коли придбає весь світ, а погубить або знищить саму себе?» (Лк. 9:25). І ще: «Бо хто посоромиться Мене й Моїх слів, того Людський Син посоромиться, коли прийде у Своїй славі, у славі Свого Отця і святих ангелів» (Лк. 9:26).

Як застосувати це в епоху ШІ? Не соромитися Христа і Його слів! У жодному разі не відокремлювати духовність, віру в Бога й самого Христа від Його Слова!

Інтернет і ШІ водночас приносять нам користь і викликають тривогу. Але, маючи духовну зброю Божу, ми зможемо «все подолавши, встояти» (Еф. 6:13). Ба більше, християни здатні не тільки захищатися щитом віри, а й впливати на цей світ за допомогою духовного меча, «яким є Боже Слово» (Еф. 6:17).

Вірю, що вірні люди, Церква – сіль і світло для суспільства – мають впливати на розвиток ШІ, сприяти його етичному використанню, брати участь у формуванні принципів і алгоритмів, обстоюючи об'єктивну істину й виконуючи Божий наказ панувати над творінням і плодами людської праці.



Ілля КАРАСЕНІ

Один єврей так пояснював своїм дітям диво свята Хануки: «Уявіть, що у вас згорів зарядний пристрій. Ви замовили новий, але доставити його зможуть лише за тиждень. А ви постійно користуєтесь телефоном, і заряду вистачає лише на один день. Аж ось, попри все, вісім днів ваш телефон працює без підзарядки!»

Мабуть, ніщо останнім часом не змінило нашого життя так, як мобільний телефон. Ми стали залежними не лише від нього – ми не владні навіть над власним часом. Уявіть: ви давно збиралися відвідати старого друга, але ніяк не могли вирватися з круговерті щоденної метушні. І ось нарешті, відклавши всі справи й подолавши пів міста, ви налаштовуєтесь на довгоочікувану бесіду. Але раптом хтось, натиснувши кілька кнопок на своєму телефоні, миттєво отримує пріоритетне право на спілкування з вашим співрозмовником – і ви вже нічого не можете із цим вдіяти.

Коли на початку 1990-х я брав участь в арктичних експедиціях, поштове листування було єдиним звичним способом підтримувати зв'язок із сім'єю. На острів листи доставляли кораблем, що приходив двічі на місяць. Яким же дорогоцінним було кожне послання! Тоді «марш пінгвінів» можна було спостерігати не лише в Антарктиді, а й в Арктиці. Щойно почувши довгоочікуваний гудок корабля, що входив у фіорд, полярники – ще годину тому суворі чоловіки, справжні полярні вовки, – висипали на вулицю, немов підкоряючись якомусь стадному інстинкту. Збиваючись у подобу пінгвінячої зграї, вони єдиною чорною масою повільно рухалися вздовж берега до порту, зачаровано спостерігаючи за наближенням судна.

Десь там, у темних надрах промерзлого трюму, було найдорожче для нас на той момент – декілька списаних від руки аркушів із зошита в клітинку, вкладених у конверт. Затамувавши подих, ми спостерігали, як проходить швартування, як берегові служби оглядають судно, як починають розвантаження, аж поки над фальшбортом на тросах нарешті не з'являвся заповітний блакитний контейнер з білим написом: «ПОШТА». Кранівник обережно опускав його на



ОБІЛЬНЕ БОГОСЛОВ'Я

Одного разу у Віденському музеї юдаїзму я вирішив купити як сувенір мезузу – невеликий футляр, усередині якого текст із книги Повторення Закону, 6:4–9 (перша та найбільша заповідь – Мт. 22:38; Мр. 12:29, 30). Юдеї кріплять мезузу на одвірках, виконуючи Боже повеління написати «ці слова, які я сьогодні тобі заповідаю… на одвірках свого дому та на своїх воротах».

– Усередині тексту немає, – попередила мене продавчиня. – Можна замовити кошерний манускрипт за додаткову плату.

«Нічого, – подумав я тоді, – як на мене, то й лазерний принтер цілком кошерний».

Якщо мене не бентежить принтер, то чим месенджер гірший? Зрештою, мобільний телефон – це зручно. І, як усе в цьому світі, сам по собі він не є ні благословенням, ні прокляттям, а стає тим чи іншим залежно від того, як я ним користуюся. Він може не тільки відвертати увагу від чогось важливого, а й нагадувати про важливе. Наприклад, про основи біблійної антропології, вчення про людину.

вантажівку, і вся «зграя», розвернувшись, чимчикувала слідом за машиною до будівлі відділення зв'язку, де очікування тривало доти, доки пошту не розсортують. Якщо з якихось причин лист не встигав потрапити на цей борт, очікувати наступного доводилося ще два тижні, зате й винагорода була подвійною – надходили одразу два листи: старий і новий. У цих листах не було термінової інформації, яка б могла застаріти. Для позаштатних випадків ми мали телеграф і радіозв'язок. Але в цих посланнях було щось більше – домашнє тепло, відчуття сім'ї, єднання з тими, хто тебе любить і потребує.

Сьогодні, хоч би де я був – чи на іншому кінці континенту, чи за океаном, – постійно перебуваю на зв'язку, ніби на інформаційній припоні. Я завжди в курсі подій у житті своїх близьких, а вони все знають про мене. Але, як сказав один поет, зникло щось головне. Термінове має дивовижну властивість – витісняти важливе.

Можливо, у XVI столітті кремлівських переписувачів громити друкарню першодрукаря Івана Федоровича спонукала не лише ксенофобія та страх залишитися без заробітку? Ой, неспроста вони проти цього захожого бакалавра Краківського університету «зависти ради многие ереси умышляли»! Ти ба, що надумав: на Микільській, у самому центрі москви, поганою бісівською машиною Слово Боже друкувати! Як може бездушний відбиток замінити живі літери, дбайливо виведені вмілою рукою майстра?!

А може, я просто старію? Кожне нове століття приносить нові формати комунікації, і бурчати або чинити опір цьому марно. Я й сам не великий прихильник писання від руки.

Мобільний телефон – чудовий приклад утіленого задуму, тобто речі, що має певне призначення. Це творіння свого творця, і творець чудово знає, для чого призначений цей пристрій. Це засіб зв'язку. Але навіть дитина розуміє: щоб мобільний телефон під'єднати до мережі оператора, по-перше, потрібно перебувати в зоні його покриття. По-друге, у телефоні має бути SIM-картка саме цього оператора. Якщо цих умов не дотримано, телефон не виконує того, для чого був створений, не відповідає своєму призначенню, і тоді його існування стає безглуздим – хоч би яким технічно досконалим він був.

Кожен з нас у певному сенсі є таким телефоном. Ми створені для постійного контакту з найбільшим Оператором у світі – нашим Творцем.

Йому не потрібен роумінг – Його покриття безмежне. Проблема в тому, що від народження ми позбавлені божественної SIM-картки. Свого часу людство, послухавшись лукавого, вибрало життя без зв'язку зі своїм Творцем і, не бажаючи залежати від Нього, втратило «чіп» Божої присутності в нас – Його життя й любов. Унаслідок цього ми перетворилися на сукупність матерії – як і раніше прекрасно й напрочуд влаштовану, проте відірвану від свого призначення. І нічим – ні працею, ні майном, ні навіть самим нашим безцільним земним життям – ми не здатні заплатити за втрачене божественне начало. «Якби хтось хотів віддати за любов усі свої скарби, то він з презирством був би відкинутий» (Пісн. 8:7).

Добра Звістка полягає в тому, що Христос віддав нам Свою справну SIM-картку, щоб ми не були втраченими. З любови до нас Він погодився втратити Свій зв'язок з Небесним Отцем. Тому й линуть з хреста слова псалмоспівця: «Боже Мій, Боже Мій! Чому Ти Мене покинув? Далекі від мого спасіння слова мого голосіння…» (Пс. 21:2). І Отець, Який любить Сина, відновив Його картку, воскресивши Його з мертвих. В оригіналі грецьке слово *anastasis*, що традиційно перекладають як «воскресіння», буквально означає «відродження», «вставання». І тепер кожен, хто приймає дар Ісуса Христа, отримує сертифікований Оператором дублікат Його картки – печатку Святого Духа, завдаток Божої присутності. Так відновлюється втрачене єднання людини з Творцем.

Однак наявність SIM-картки – умова необхідна, але недостатня. На екрані телефону є індикатор якости зв'язку – ряд рисок різної висоти. І навіть у зоні покриття сигнал не завжди однаковий: частотні перешкоди й фізичні перепони погіршують зв'язок аж до повної його втрати. Свавілля, гординя, метушня, ремствування, зневага, страх, зневіра – коли ці шуми заглушають сигнал Божої любови, рисок-індикаторів нашого зв'язку з Творцем меншає. Неналежне оточення також небезпечне для якости зв'язку. Тому «блаженний чоловік, який не бере участи у раді нечестивих, не стає на дорогу грішників і не сидить у зборищі кепкунів» (Пс. 1:1). «Погане товариство псує добрі звичаї» (1 Кор. 15:33). І якщо нам усе ж таки доводиться бувати в подібних місцях, наше завдання – докладати всіх зусиль, щоб зберігати такий необхідний для нас зв'язок з Оператором, «повчаючи самих себе псалмами, урочистими та духовними піснями, співаючи і прославляючи у ваших серцях Господа, дякуючи завжди і за все Богові й Отцеві в ім'я Господа нашого Ісуса Христа, підкоряючись одне одному в Христовому страху» (Еф. 5:19–21).

Але й цього недостатньо – необхідно, щоб батарея телефону завжди була заряджена. Таким зарядним пристроєм для людини є зібрання дітей Божих, де перебуває Святий Дух, від якого наш дух черпає сили. Ми «заряджаємо» свої «духовні батареї», перебуваючи, за прикладом ранньої Церкви, «в навчанні апостолів і в братерській спільності, в ламанні хліба та в молитвах» (Дії, 2:42).

Писання навчає: «Будьмо уважні один до одного, заохочуймо до любови та добрих діл; не залишаймо своїх зібрань, як то деякі ввели у звичку, але заохочуймо один одного, і тим більше, чим більше бачите, що наближається день» (Євр. 10:24, 25).

Мабуть, мобільний телефон міг би навчити нас іще багатьох корисних богословських істин. Але, перепрошую, мені хтось телефонує. Термінове знову бере гору над важливим.

Д-р Сергій ГОЛОВІН

КІЛЬКА ЗАПИТАНЬ ДО ЧИТАЧІВ БІБЛІЇ

1. **Скільки разів Лаван змінював плату, обіцяну Якову за його службу?**
2. **Яке ім'я фараон дав Йосипові, поставивши його начальником над Єгиптом?**
3. **Скільки разів Мойсей говорив про свою некрасномовність Господу, Який хотів зробити його провідником ізраїльського народу?**
4. **Хто видав указ, щоб кожен чоловік був господарем у своєму домі?**
5. **Який царський наказ порушив Мордехай?**
6. **Яке служіння апостол Павло, за його словами, прийняв від Господа Ісуса?**
7. **Для чого апостол Павло залишив Тита на Криті?**



8. **Що обіцяв Ісус тим, хто любитиме ворогів, робитиме добро й позичатиме, нічого не очікуючи?**
9. **Хто сказав: «Стережіться, щоб ви не втратили того, над чим ми працювали, але щоб отримали повну нагороду»?**
10. **Що отримає той, хто буде вірний до смерти?**

Відповіді на сторінці 31

Я СТАЛА НЕВАГОМОЮ

Мене звати Вікторія Тимошевська, мені 65 років. Я приїхала до Німеччини як біженка з України. Мої батьки не вірили в Бога. Про Нього в сім'ї ніхто й ніколи не говорив, Біблії не мали, оскільки батько був членом КПРС, працював у партійних і державних органах, а мама, військова лікарка, узагалі не визнавала існування Бога. Мене виховували дуже суворо.

Я жила нехрещеною, без покаяння. Усі мої думки були у світській метушні: спочатку навчання в школі, потім інститут, робота, кар'єра, діти. І все це лише тому, що так треба, що так роблять усі. Так навчали в піонерській організації, а потім у комсомолі. Я розуміла, що таке життя порожнє та безглузде. Але водночас завжди відчувала турботу й любов згори. Було кілька моментів, схожих на диво. Та лише через багато років я зрозуміла, що це була благодать від Господа, від мого Небесного Батька.

У глибині душі я знала, що Бог є, тому іноді приходила до церкви, щоб перед важливими подіями свого життя поставити свічку. Це не було обов'язком – просто серце манило туди. На Великдень ходила освячувати паски та писанки.

У Німеччині я випадково потрапила на заняття з німецької мови, які проводив Роман О. у Штутгарті. Він допомагав відвідувачам курсів наблизитися до Христа. У неділю він запрошував на заняття членів громади, які розповідали про Бога та ділилися своїми свідченнями.

Тієї неділі, коли прийшли Андреас Зус (пастор церкви) і Вальдемар Цорн, розпочався мій шлях до Господа, до розуміння Його Слова. Наступної неділі я прийшла на богослужіння, і тепер вже не уявляю недільного ранку без прославлення Бога. Але це був лише початок – я ще не вивчала Слово Боже.

Настав момент, коли я відчула, що тягар гріхів, накопичених за все життя, став таким важким, що потреба покаятися перед Богом затьмарювала все інше. Я покаялася під час розмови з Фрідою Еверт. Ми молилися вдвох, і я просила Господа пробачити мені мої гріхи. Я казала: «Помилуй мене, Господи! Я покладатимусь на Тебе, бо Ти не залишаєш тих, хто шукає Тебе». Мені полегшало. Я стала ніби невагомою, наче скинула вантаж, який тягнув униз. Почала зміцнюватися моя віра в Господа Ісуса Христа, я усвідомила, що потребую змін.

Поступово Дух Святий почав змінювати моє серце: замість порожнечі воно наповнилося радістю, змістом, новою метою. З'явилася потреба щоденно вихваляти Бога, радитись у молитві з Отцем Небесним, читати Його Слово, намагатися розуміти Його волю й жити згідно з нею. Тепер я точно знаю, що я дитя Боже.

Для мене Ісус Христос є Спасителем усього грішного людства, зокрема й мене. Він – Син Божий, Який прийняв людську подобу і, залишаючись безгрішним, віддав Своє життя за всі наші гріхи. Своєю кров'ю, пролитою на хресті, Він очистив нас і дарував нам вічне життя. Треба тільки в Нього повірити.

Ісус Христос змінив моє життя. «В Ньому маємо викуплення Його кров'ю, прощення переступів, згідно з багатством Його благодаті» (Еф. 1:7).

Я прийняла хрещення. Воно є для мене свідченням того, що я померла для свого колишнього грішного життя й воскресла до нового життя в Христі. Я залишаю гріх і хочу жити для Христа, Який помер і воскрес заради мене. Я прагну нового життя в Ньому й визнаю Ісуса Христа своїм Господом і Спасителем.

Нашу єдність із Господом не можна зберігати в таємниці. Тому хрещення я прийняла при свідках. Я ще мало знаю про християнську громаду. З прочитаного розумію, що це не просто місце проведення богослужінь, а спільнота вірян, об'єднаних рішенням слідувати за Христом. І я побачила та переконалася, що громада – це місце живого спілкування, братерської підтримки, які особливо відчутні під час зустрічей у домашніх групах.

Вікторія ТИМОШЕВСЬКА

ДЯКУЮ ЗА БІБЛІЮ ДЛЯ ДІТЕЙ

Сердечно вітаю вас і хочу висловити щиру вдячність Господу за служіння місії «Світло на Сході» та за християнську літературу, яка для нас є великою підмогою в євангелізаційній праці серед дітей і підлітків.

У нашому служінні ми дедалі більше переконуємося, як важливо не лише розповісти зі сцени про любов Бога, а й залишити в руках слухача живе Слово. Після вистав і бесід ми намагаємося дарувати журнали місії «Світло на Сході», Біблії, дитячі видання, зокрема «Біблійні оповідання». І як радісно бачити, коли підлітки, які спочатку насторожено ставляться до Біблії, згодом самі підходять і просять подарувати їм книжку.



За цей рік нам вдалося подарувати понад 600 книжок, Біблій і дитячих розмальовок. Для нас це не просто цифри – це посіяне насіння. За кожною подарованою Біблією стоїть чиясь доля, пошук Бога, боротьба за душу дитини. Ми бачимо, як завдяки друкованому Слову розпочинається шлях до покаяння, зміцнення у вірі та слідування за Господом.

Особливо гостро відчувається потреба в дитячих Біблях. Ми молимося про можливість і надалі мати їх у достатній кількості й розповсюджувати серед дітей у сиротинцях, таборах і школах. Віримо, що Господь продовжить використовувати це служіння для спасіння багатьох юних сердець.

Дякую всім, хто бере участь у цій непростій праці молитвою та пожертвами. Нехай Господь благословить вас і примножить плід вашого служіння!

З любов'ю у Христі

Ірина, керівник дитячого служіння «Стежинка»

ДЯКУЮ ЗА ДУХОВНУ ЛІТЕРАТУРУ

Вітаю вас і дякую Господу за служіння місії «Світло на Сході» та за духовну літературу, яка сьогодні так потрібна людям.

Ми бачимо, наскільки важливо, щоб Біблії, Євангелія, журнали «Віра і життя» і «Стежинка», а також християнські книжки знаходили шлях до людських сердець. Діти з радістю отримують у подарунок дитячі Біблії та розмальовки, а дорослі беруть журнали в лікарнях, бібліотеках і передають їх одне одному. Особливо вдячно приймають друковане слово люди старшого покоління.

Дуже тішить, що Біблії та духовна література, попри складнощі нашого часу, продовжують друкуватись і знаходити своїх читачів. Це велике підбадьорення для церков і служителів. Через книжки, журнали та навіть озвучені видання Господь продовжує промовляти до людських сердець. Ми бачимо, як завдяки подарованій книжці людина приходить до церкви, починає вивчати Біблію та готується до хрещення.

Особливо молимося за можливість і надалі мати духовну літературу, зокрема дитячу. Сьогодні це один з найдієвіших інструментів благовістя. Нехай Господь благословить працю всіх співробітників і місіонерів, щоб іще більше людей знайшли шлях до Христа.

З подякою та молитвою за вас

В'ячеслав

ДИТЯЧА БІБЛІЯ В МАЛЕНЬКОМУ СЕЛІ

З радістю хочу поділитися тим, яку важливу роль відіграють дитячі Біблії та християнський журнал «Стежинка» в нашому служінні в Болгарії.

Восени я розпочав заняття з дітьми із села Веселиново. Ми намагаємося не лише допомагати їм у вивченні болгарської мови та математики, а насамперед хочемо, щоб Боже Слово досягло кожної дитини. Тому даруємо їм дитячі Біблії та християнський журнал «Стежинка». Ці прості подарунки стають для них справжньою радістю.

Особливо зворушливо було бачити, з якою гордістю дівчинка Димитрина тримала в руках щойно отриману Біблію. Для неї це не просто книга, а щось дуже особисте й важливе. Ми віримо, що завдяки таким невеликим, але щирим крокам діти можуть наблизитися до Бога і прийняти Його милість.

Дякуємо всім, хто докладає зусиль, щоб дитячі Біблії та журнал «Стежинка» потрапляли до таких сіл, як Веселиново. Нехай Бог благословить це служіння, щоб багато дітей почуло про Христа.

З вдячністю за підтримку й участь
Іван Спасов

ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ ЗІ СТОРІНКИ 28

1. Десять разів (Бут. 31:4–7). **2.** Цофнат-Панеах (Бут. 41:45). **3.** Тричі (Вих. 4:10; 6:12, 30). **4.** Цар Ахашверош (Ест. 1:22). **5.** Ставати навколішки і кланятися Гаманові (Ест. 3:1, 2). **6.** Засвідчити Радісну Звістку Божої благодаті (Дії, 20:24). **7.** Упорядкувати недокінчене й наставити пресвітерів у містах (Тит. 1:5). **8.** Велику нагороду (Лк. 6:35). **9.** Апостол Іван (2 Ів. 1:8). **10.** Вінець життя (Об. 2:10).

Усі цитати зі Священного Писання надано із сучасного перекладу Українського Біблійного Товариства, здійсненого Рафаїлом Турконяком (CUV), за винятком тих, що взято з перекладу Івана Огієнка, які в тексті позначено UBIO.

ІЛЮСТРАЦІЇ ДО СТАТЕЙ

с. 2 © Petra Reid / pexels.com
с. 4 © free / bible.art
с. 6 © Minerva Studio / shutterstock.com
с. 7 © Gino Santa Maria / shutterstock.com
с. 8 © Sponchia / pixabay.com
с. 10 © jcomp / magnific.com
с. 12 © free / magnific.com
с. 12 © vwalakte / magnific.com
с. 20 © «Всесвітній потоп», худ. Іван Айвазовський
с. 23–24 © Згенеровано за допомогою ШІ
с. 27 © kaboompics / pexels.com
с. 29 © onlyyouqj / magnific.com
с. 32 © Frank Meriño / pexels.com

ВІРА І ЖИТТЯ
6-2026

Засновник
РО «УМТ "СВІТЛО НА СХОДІ"»
Видається на добровільні пожертви читачів.
Виходить шість разів на рік. Тираж 13000 прим.

Головний редактор Василь Давидюк
Редакційна колегія:
Олег Шмонько
Павло Давидюк
Олена Зенченко
Анна Назаренко
Олена Мазур
Микола Давидюк
Вальдемар Цорн

Рішення Нацради України з питань телебачення і радіомовлення про реєстрацію суб'єкта у сфері друкованого медіа № 1019 від 28.03.2024 р.
Ідентифікатор медіа R30-03484.
Передплатний індекс – 49283

Адреса редакції в Україні:
РО «УМТ "СВІТЛО НА СХОДІ"»,
вул. Хорольська, 30, м. Київ, Україна, 02157;
тел.: 044-296-86-39; 296-87-69;
e-mail: viz@sns.org.ua; адреса сайту: www.sns.org.ua

Адреса редакції в Німеччині:
LICHT IM OSTEN, Postfach 1340,
70809 Korntal, GERMANY
Телефон: 0711-83-99-08-23; факс: 0711-83-99-08-4;
e-mail: wzorn@lio.org

Адреса представництва у США:
USA, Light in the East, P.O. Box 185,
Orangevale, CA 95662
Tel.: 916-223-1191; e-mail: liteusa@lio.org

Оформити передплату на журнал, надсилати листи і матеріали можна за будь-якою з наведених адрес.

Пожертвування можна надсилати за реквізитами:
РО «УМТ "СВІТЛО НА СХОДІ"»,
IBAN: UA383052990000026006000117462
АТ КБ «Приватбанк» м. Києва
Код ЄДРПОУ / ІНН: 14300272

У призначенні платежу вказати:
«Пожертвування на журнал "Віра і життя"»
ПІБ, адресу і номер телефону отримувача журналу.

Пожертвування із західних країн можна надсилати чеками на адресу редакції в Німеччині або переказами на банківський рахунок:
IBAN DE07604500500009916425
SWIFT/BIC SOLADES1LBG
Kreissparkasse Ludwigsburg

Видання й розповсюдження журналу залежать від молитовної та матеріальної підтримки читачів!

Позиція редакції не завжди збігається з позицією авторів надрукованих матеріалів.
Рукописи, надіслані до редакції, рецензуванню та поверненню авторам не підлягають.

Комп'ютерна верстка та дизайн: Йордан Пеянски, Микола Давидюк

© «СВІТЛО НА СХОДІ», 2026.
ISSN 1610-9120
Номер підписано до друку 28 вересня 2026 р.
Надруковано ООО «Новий друк»,
вул. Магнітогорська, 1, м. Київ, Україна,
02094.

На обкладинці:
© *ArtMari / shutterstock.com*

liolib.org



”

ГАРАЗД,
РАБЕ ДОБРИЙ І ВІРНИЙ!
У МАЛОМУ БУВ ТИ ВІРНИЙ,
НАД ВЕЛИКИМ ТЕБЕ ПОСТАВЛЮ.
УВІЙДИ В РАДІСТЬ СВОГО ПАНА!

ІСУС ХРИСТОС